

NEKORISTNI

vestnik

Letnik XXV.

Celovec, petek, 13. marec 1970

Štev. 10 (1444)

Pogajanja o novi vladi so še vedno le v začetni fazi

Izid letošnjih državnozbornih volitev v Avstriji je že od vsega začetka kazal na to, da bodo pogajanja o novi vladi tokrat dolga in težavna. To mnenje smo zastopali že v zadnji številki našega lista, ko smo predvsem opozorili tudi na zgodovinski preobrat, ki ga te volitve pomenijo v naši državi. In prva dva tedna po volitvah sta to tudi v polni meri potrdila; saj se razen nekaj „informativnih“ razgovorov med predstavniki SPÖ in ÖVP doslej pravzaprav še ni zgodilo nič bistvenega, vsaj še ničesar takega, iz česar bi bilo mogoče že zanesljivo sklepati, kako bo izgledala nova vlada in na kakšni koaliciji bo zgrajena.

Pač pa je bilo glede teh vprašanih slišati in brati že vse mogoče in nemogoče kombinacije. Na prvem mestu so seveda slej ko prej „prognoze“, da bo prišlo znova do tako imenovane velike koalicije, torej do sodelovanja med obema velikima strankama. Toda tudi največji zagovorniki take rešitve poudarjajo, da obnova svoječasne koalijskega pakta nikakor ne pride v poštev marveč bo treba najti nove oblike sodelovanja, kakor je to z mandatom za sestavo nove vlade poverjeni predsednik SPÖ dr. Kreisky zelo odločno povedal že v volilni noči. Taka naziranja prevladujejo tudi pri ÖVP, čeprav je v njenih vrstah slišati tudi zahte-

vo, da bi ÖVP morala v opozicijo. Vendar izgleda, da take zahteve niti v ÖVP sami niso preveč resno mišljene, marveč se za njimi skrivajo povsem drugi nameni: želja po utrjevanju lastne samozavesti, ki jo je izid volitev močno prizadejal, pa tudi poskus, da bi se na zunaj kazala močnejšo, kot je v resnici in bi si s tem ustvarila boljše izhodišče za odločilna pogajanja s SPÖ. Ni namreč nobena tajnost, da se je ÖVP po volitvah znašla pred obsežnimi reformami tako v vodstvu (skoraj ni več dvoma, da bo dr. Klaus odstopil tudi kot predsednik stranke) kakor gotovo tudi v organizacijskem ustroju in predvsem v orientaciji bodočega dela,

saj so letošnje volitve ravno v tem oziru dovolj jasno pokazale, da je ÖVP vse preveč podcenjevala spremembe, ki jih je prinesel razvoj časa. Zadnje upanje za ÖVP so nedeljske deželnozbornske volitve na Štajerskem, zato se pred njimi ni hotela odločiti za prava vladna pogajanja.

Socialisti pa kljub temu odlaganju začetka pogajanj niso zamujali časa, marveč so izkoristili prva dva tedna po volitvah, da se pripravijo na reševanje nalog, ki jih morajo prevzeti kot najmočnejša stranka. Tako bodo lahko že v prihodnjih dneh stopili na vladnih pogajanjih pred ÖVP, pa tudi pred javnost, z izdelanim programom, kako si zamisljajo bodoči razvoj v Avstriji.

Ta teden je prišlo tudi na Koroškem do prvih medstrankarskih razgovorov glede bodočega sodelovanja v deželni vladi oziroma v deželnem zboru, kjer bodo na prvi seji volili deželnega glavarja in člane deželne vlade. Tozadevna pogajanja SPÖ z ÖVP in FPÖ se bodo nadaljevala prihodnji teden.

Nekoristni Tednikovi računi

Naš list se je ves čas volilne borbe skrbno izogibal, da bi kakorkoli polemiziral z Narodnim svetom koroških Slovencev, ker smo bili pač mnenja, da ima pri volitvah vsak demokratično pravico, da vpliva na javno mnenje po svojih vidikih. Iz tega načela smo slovenske volivce opozarjali na dosedanjo mačehovsko politiko ÖVP do slovenske narodnostne skupnosti in našli odmev, ki se izraža v stvarnih številkah, katere lahko vsakdo preveri.

Zato smo tembolj začudeni, da se NskS razburja nad objektivnimi ugotovitvami in to z argumenti, ki niso le nestvarni, marveč celo nesmiselni. Tako se niti niso poglobili v izjavo študentov na Dunaju, ki so se izrekli le proti temu, da bi priporočali veliki stranki iz narodnostnih nagibov, drugače pa poudarili, da se bomo vsak zase odločali po gospodarskih in socialnih vidikih. Če je tudi naš odbornik podpisal to izjavo, se s tem nikakor ni izjavil proti sklepu ZSO, da pozove slovenske volivce, naj glasujejo za Socialistično stranko. Pisec Tednikovih tretjinskih računov je lahko miren: sklep ZSO je bil soglasen.

Na drugi strani pa je po pisanju udeleženca zbora zaupnikov NskS Matevža Grilca privedla do sklepa, da NskS podpre ÖVP, vrsta demagoških argumentov ter je do tega sklepa prišlo kljub temu, da niso bili izpolnjeni vsi pogoji, ki jih je stavil zbor zaupnikov. Grilc piše, da srbijo prsti, da bi kaj več pisal o teh pogojih, a tega noče storiti v upanju, da ljudstvo to zve od pristojne organizacije, to je od NskS.

Na to objavo pa bodo študentje in bomo vsi zaman čakali, ker NskS vse do danes še ni smatral za potrebno, da bi v svojem listu obvestil slovensko javnost, da je iz protesta proti odločitvi za podporo ÖVP odstopil njegov tajnik prof. dr. Janko Zerzer.

Toda zamolčati se zadeva ne da, kakor se tudi ne da zamolčati, da bo pripadnik naše narodnostne skupnosti Janko Ogris iz Bilčova kot kandidat na socialistični listi prišel v deželni zbor, kar je brez dvoma lep uspeh dosledne dolgoročne politike ZSO. Če hoče Narodni svet ta uspeh zamolčati ali vsaj zmanjšati z opozorilom, da je SPÖ dobila v Bilčovsu pri državnozbornih volitvah nekaj manj glasov kot pri deželnozbornih, je s tem le potrdil, da so ljudje na terenu veliko bolj zreli in so pri deželnozbornih volitvah dobro razumeli, da je treba podpreti kandidaturu domačina. V ostalem pa je SPÖ v Bilčovsu tudi pri letošnjih državnozbornih volitvah dobila 97 glasov več kot pri državnozbornih volitvah pred štirimi leti, medtem ko je ÖVP nasprotno od takrat zgubila 12 glasov. Igra s številkami je vsekakor nevarna in demagoška!

Tudi v ostalih občinah, ki jih zmagoslavno navaja Naš tednik, slika ni drugačna. Tako je SPÖ v Selah od zadnjih državnozbornih volitev pridobila 37 glasov, ÖVP pa jih je zgubila 48; na Radišah so socialisti napredovali za 5 glasov, medtem ko je ÖVP nazadovala za 2 glasova; v Straji vasi se je število socialističnih glasov dvignilo za 15, ÖVP-jevskih pa le za 4; v Bistrici na Zilji končno se je SPÖ okrepila za 19 glasov, ÖVP pa le za 12 glasov.

Nič drugače ne izgleda razmerje med rezultati letošnjih državnozbornih volitev in istimi volitvami leta 1966 v ostalih občinah, ki jih našteva Naš tednik: Podkloster SPÖ +106, ÖVP +31; Loga vas SPÖ +46, ÖVP +21; Goriče SPÖ +34, ÖVP +11; Galicija SPÖ +50, ÖVP +39; in končno Bistrica pri Pliberku SPÖ +100, ÖVP +6.

Kako more torej Naš tednik na osnovi rezultatov iz teh občin zmagoslavno trditi, da je ÖVP v vseh slovenskih in dvojezičnih občinah deloma močno napredovala, je več kot uganka, če ne rečemo demagogija.

Pa naj bo dovolj teh števil. Njihov jezik je neizprosno in le tisti, ki se zapira razvoju, jih noče razumeti. Nikakor pa jih ne more razumeti, kdor je s svojim mišljenjem in hotenjem še vedno v letu 1949.

Ko smo ob proslavi 20. obletnice ustanovitve NskS in ob zadržanju NskS v zvezi s proslavo v Velenju kritično ugotavljali, da še vedno živijo v miselnosti tedanje kritične dobe, so nam očitali krivično podtikavanje; tokrat se sami sklicujejo na številke iz leta 1949, ki so jim kumovali botri izven naše narodnostne skupnosti.

Prav letošnje volitve so najbolj zgovoren dokaz, kako se ljudstvo odloča, če se cerkev uradno ne vmešava v volilno borbo. To velja tudi za naše kraje in še posebno za tiste, kjer so kljub drugačnemu navodilu nekateri smatrali za potrebno, da še vedno vprežejo v svoj voz prižnico in cerkvene ustanove. Ni jim nič pomagalo, kakor jim ni pomagala izmalice- nana resnica o vetrinjskem samostanu. Nasprotno je vetrinjska zadeva škodovala predvsem ÖVP in njenim privržencem. To priznava celo list Mohorjeve družbe „Družina in dom“, ki piše v svoji februarjski številki na strani 26: „Za Slovence in Mohorjevo družbo, ki je od svoje ustanovitve leta 1947 z velikimi žrtvami podpirala simpatije Slovencev do avstrijske ÖVP, je bila prav avstrijska ÖVP tista, ki je dejansko preprečila, da Mohorjeva vetrinjskega samostana ni dobila. To nas boli, čeprav nam je znano, da so to tudi druge stranke želele.“

Uvodničarja Našega tednika to očitno ne boli, marveč se krčevito trudi, da bi dokazal, da „so koroški Slovenci v pretežni meri podprli ÖVP“. Tu se pa prav tako moti, kakor se je motil v tretji številki tega leta, ko je napačno poročal o vetrinjski zadevi. Kakor je tam delal račun brez krčmarja, to je našega ljudstva, so tudi njegovi sedanji računi napačni, predvsem pa nekoristni.

PREDSEDNIK SZDL JANEZ VIPOTNIK:

Prispevali bomo svoj delež za uresničevanje naše vizije o prihodnosti delovnega človeka

V Ljubljani je bila pred kratkim seja republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, na kateri so sprejeli vrsto važnih sklepov za bodoče delovanje. Predvsem pa je republiška konferenca sprejela dokument z naslovom „Socialistična zveza delovnega ljudstva danes“ ter program za uresničitev tega dokumenta. Uvodni referat je imel predsednik republiške konference Janez Vipotnik, ki je ugotovil, da je končana prva etapa prilagoditve SZDL nalogam in potrebam današnjega dne.

Med drugim je Janez Vipotnik v svojem referatu dejal: Razvoj naše družbe gre danes v ustvarjanje družbenih dogovorov, ko državno prisilo čedalje bolj zamenjuje demokratično usklajevanje interesov na vseh ravneh, od občine do federacije. Od usklajevanja interesov sta velikokrat odvisna tudi hitrost in učinkovitost našega razvoja. Opravka imamo z množičnostjo interesov, s tako imenovanim interesnim pluralizmom, ki nastopa vsepovsod, kjer ljudje kot posamezniki ali v skupini organizirano izražajo svoje interese. Pot iz tega položaja je soočanje različnih interesov in nato na tej podlagi oblikovanje najsprejemljivejšega stališča, ki ga je potem seveda treba spoštovati.

Po ustavi — je poudaril Janez Vipotnik — je SZDL tisto politično mesto, ki omogoča medsebojno dogovarjanje. Socialistična zveza je najbolj široka družbeno-politična, samoupravno grajena organizacija vseh, ki hočejo ustvarjati samoupravni socializem. SZDL ni samo tribuna za razpravljanje, marveč s svojim političnim delovanjem predvsem vpliva na upravljanje družbenih zadev in na njihovo spreminjanje. Združuje napore vseh tvornih sil v skupno akcijo za napredek socialistične družbe.

V svojem referatu je predsednik Vipotnik govoril o nalogah političnega delovanja, opozoril je na razne slabosti, ki ovirajo izvajanje gospodarske reforme, prav tako je naka-

zal razlike med bolj in manj razvitiimi področji v Sloveniji, predvsem pa je naglasil potrebo po večji politični angažiranosti. V tej zvezi je zavzel stališče tudi do vprašanja cerkve in pri tem naglasil:

„Večja aktivnost Socialistične zveze v krajevni organizaciji in nasploh, kakor tudi večja aktivnost družbenih organizacij in društev bo odpravljala družbeno praznino na marsikaterem področju, zlasti na socialno-humanitarnem, vzgojnem, izobraževalnem,

Vojni zločini ne morejo zastarati

Združeni narodi so sprejeli deklaracijo, po kateri vojni zločini ne morejo zastarati. Komisija OZN za človekove pravice je pozvala vse države članice svetovne organizacije ali njenih specializiranih ustanov, naj sprejmejo zadevne ukrepe ter aretirajo vse osebe, ki so zagrešile vojne zločine ali zločine proti človeštvu ter naj jih izročijo državam, v katerih so bili ti zločini izvršeni.

Resolucija OZN obsoja tudi vojne zločine in zločine proti človeštvu, storjene v sedanjih agresivnih vojnah ali pa z rasistično in kolonialistično politiko, ter zahteva, da je treba krivce kaznovati. Kot vojne zločine je treba obravnavati hude krivice ženevske konvencije iz leta 1949, ki se nanaša na ravnanje s civilisti na ozemljih, ki jih je okupiral sovražnik.

Prav tako je komisija OZN za človekove pravice od vseh držav tudi soglasno zahtevala, naj takoj uveljavijo resolucije, ki jih je sprejela glavna skupščina OZN, ter naj sprejmejo zakonodajne ukrepe za čimprejšnje in dokončno izkoreninjenje nacizma.

v organiziranih možnostih za izkoriščanje prostega časa itd. Včasih gre v teh primerih za premajhna sredstva, ki jih imamo na voljo v te namene, vedno pa to ni opravičljiv izgovor. V mnogih primerih gre namreč prej za premajhne posluh in za togost, neelastičnost. Poněkod se prav zaradi te praznine s svojo dejavnostjo uveljavlja na teh področjih del duhovščine, s čimer stopa čez meje, ki so s cerkvijo dogovorjene, in si skuša odpirati prostor za politično delovanje. To nas opozarja, da je treba krepiti politično akcijo in doseči, da bodo delovni ljudje znali jasno razločevati verska čustva od njihove zlorabe v politične namene.

Stališča naše družbe do verske svobode kot stvari osebne svobode vsakega posameznika, do zlorabe vere in verske dejavnosti v politične namene, do ločitve cerkve od države in šole, so sestavni del svobode, pravice in dolžnosti človeka in državljana v socialistični družbi. Naj ponovim že izrečeno misel: Cerkev in vernik sta svobodna, vendar to svojo svobodo utegne sama sebi omejevati, kolikor dopuščata, da ju izkoriščajo reakcionarne antisocialistične sile za svoje politične cilje.

Pred časom je predsedstvo republiške konference Socialistične zveze opredelilo svoje stališče do teh pojavov. Ta stališča so ista in si kontinuirano sledijo od začetkov Osvobodilne fronte do danes. Naša družba vključuje z napredno demokracijo vsakega delovnega človeka v delo za osebni in družbeni napredek, sleherni lahko, ne glede na nazorsko pripadnost doživlja osebno in družbeno priznanje. Nikakor pa ni mogoče sprejeti in dopuščati kakršnegakoli vračanja na staro, v revolucionarnem boju odpravljeno stanje. Nevarnost obujanja klerikalizma obstaja vse dotlej, dokler v kakršni koli obliki nastajajo težnje po posebnem organiziranju vernikov za zadeve splošnega človeškega pomena, izven verskega področja, v propagiranju katoli-

ških nazorov izven področja vere, v postavljanju katoliške socialne, politične, kulturne in ekonomske doktrine kot edine možnosti za „pravično“ družbeno ureditev. Tem vprašanjem bomo morali v prihodnje zlasti v občinah posvetiti več pozornosti. Nismo za popuščanje od deklariranih stališč, zato je potrebno reagirati na vsak posamezni primer, razločevati na licu mesta politične sile. Vse to lahko poteka in mora potekati v okviru zakonitih potov. Zlasti pa je potrebno kar najbolj poživiti delovanje družbenopolitičnih sil, društev in združenj, ter posvetiti večjo skrb tudi materialnim razmeram, od

katerih je v veliki meri odvisna njihova dejavnost.“

Na koncu svojega referata je predsednik Vipotnik poudaril: Z uresničevanjem smeri, ki je zapisana v dokumentu, bomo prispevali svoj delež, ki ga moramo v tem trenutku prispevati za uresničevanje naše jugoslovanske samoupravne vizije o prihodnosti delovnega človeka. Tako bosta tudi vpliv in glas naše Socialistične zveze učinkovitejša, močnejša in samostojnejša v boju za cilje, ki so nam vsem pri srcu in za katere smo vezali in vezemo ne le vse naše delovne in razumske moči, marveč tudi našo usodo.

Konjunktura ne more prikriti

nevarnosti strukturne krize

Gospodarstvo naše države se je lani izredno ugodno razvijalo. Razne bilance so pokazale, da smo na odločilnih področjih gospodarske dejavnosti dosegli stopnjo rasti kot redko kdaj. Po recesiji leta 1967 je najprej začela naraščati industrijska proizvodnja, medtem ko je na področju investicijske dejavnosti še vedno vladala vidna stagnacija. Le-to je bilo mogoče odpraviti šele v zadnji četrtini minulega leta. Naročila v industrijskih podjetjih ter njihovi investicijski načrti na začetku leta 1970 kažejo, da bo konjunktura minulega leta trajala letos naprej, kaj bo prihodnje leto, pa je drugo vprašanje.

S tem vprašanjem se je pred nedavnim bavil namestnik generalnega direktorja Avstrijske narodne banke dr. Kienzl, eden najvidnejših socialističnih ekonomistov, ki je v veliki meri vplival na socialistični gospodarski program za prihodnje desetletje. V svojem predavanju pod naslovom „Ali moramo v

Avstriji računati s strukturnimi krizami?“ je poudaril in dokazal, da je sedanja konjunktura v naši državi skoraj docela posledica industrijske ekspanzije širom zahodne Evrope. Industrija zahodne Evrope, zlasti pa Zvezne republike Nemčije, ima toliko naročil, da novih skoraj ne more prevzeti, zato oddaja naročila industrijam drugih dežel.

V takem razvoju ni čudno, da je lani tudi avstrijska industrija svoje zmogljivosti lahko izkoristila do 88 odstotkov meseca novembra, s čimer so bile za 5 odstotkov bolj izkoriščene kot novembra 1967, ko smo preživljali najtežje tedne tedanje gospodarske recesije. Čim so se pozneje začela večati naročila pri zahodnonemški industriji, je prišlo tudi v avstrijski industriji do naraščanja proizvodnje. Le-ta je naraščala skladno z razvojem v Zahodni Nemčiji. Zaradi tega je industrijski donos lani narasel na 10,5 do 11,1 odstotka njenega prometa, kar je bi-

stveno vplivalo na poživitev investicijske dejavnosti.

Iz tega jasno sledi, da tudi tokrat v naši državi do gospodarske konjunkturo ni prišlo zaradi povečanja investicijske dejavnosti na domačih tleh, marveč zaradi ugodnih gospodarskih vplivov od zunaj. S tem je bilo na področju odprave največjih strukturnih hib našega gospodarstva zamujeno eno leto. Prav v tej zamudi pa korenini nevarnost nove strukturne krize. Z upadom konjunkturo v zahodnoevropski industriji bo prišlo do poslabšanja konkurenčnosti avstrijske industrije na mednarodnem trgu. V tem primeru bo zaradi višjih proizvodnih stroškov naša industrija še težje konkurirala drugim industrijam kot je leta 1967.

Tudi ugoden razvoj avstrijske plačilne bilance je posledica mednarodnega vpliva na avstrijsko gospodarstvo, ne pa posledica prepotrebniš zboljšanj v strukturi njenega gospodarstva, je poudaril dr. Kienzl. V prihodnjih mesecih je pričakovati, da bodo podražitve v Zahodni Evropi pričele še močnejše pritiskati na avstrijsko raven cen. Ta pritisk pa lahko spravi celotno naše gospodarstvo iz ravnotežja, če socialnim partnerjem ne uspe, da na področju cen in mezd obdržijo pobude v svojih rokah. Če jim to ne uspe, je treba računati, da bomo imeli že prihodnje leto spel opravka z resno gospodarsko krizo. Le-ta utegne biti resnejša od one, ki se je začela koncem leta 1965 in je trajala tja v pomlad leta 1968. Resnejša zaradi tega, ker je bilo medtem na področju odprave strukturnih hib našega gospodarstva bore malo napravljenega.

Po nedavnih volitvah iz tega jasno sledi, da bo morala nova avstrijska vlada od dosedanje vlade prevzeti težko hipoteko.

Svetovna proizvodnja nafte še naprej močno narašča

Lani je svetovna proizvodnja nafte dosegla rekordno raven, namreč 2133 milijonov ton, kar je za 158 milijonov ton oziroma za 8% več kot v letu 1968. V zadnjem desetletju se je pridobivanje nafte na svetu že več kot podvojilo. Če se bo iskanje novih ležišč nafte nadaljevalo z enakim tempom in z enako intenzivnostjo kot v zadnjih desetih letih, potem je pričakovati, da se bodo načrpane količine surove nafte do leta 1980 znova najmanj podvojile.

Povečanje proizvodnje nafte je bilo lani posebno izrazito na afriški celini, kjer so je načrpali kar za 53 milijonov ton več kot v letu 1968, medtem ko je lansko povečanje proizvodnje na Bližnjem vzhodu znašalo 46,5 milijona ton. V vzhodnih državah vključno LR Kitajske so lani pridobili za 24 milijonov ton surove nafte več kot predlanskim, v Severni Ameriki (ZDA in Kanada) pa skupaj komaj 13 milijonov ton več kot v letu 1968.

Kljub temu pa so ZDA, kjer so lani načrpali skupaj 510 milijonov ton surove nafte, še vedno daleč pred drugimi državami. Drugo mesto v svetovni proizvodnji nafte zavzema Sovjetska zveza, ki je lani načrpala 329 milijonov ton surove nafte. Čeprav proizvodnja nafte v Sovjetski zvezi še dalje nenehno narašča, pa vzporedno naraščajo tudi njene potrebe po nafti, tako da poznavalci trdijo, da Sovjetska zveza leta 1980 že ne bo mogla kriti tozadavnih potreb vseh vzhodnoevropskih dežel. Ob splošnem porastu svetovne proizvodnje nafte pa je vsekakor zanimivo, da je v Venezueli, kjer so lani načrpali 187 milijonov ton, pridobivanje surove nafte napram prejšnjemu letu celo nekoliko nazadovalo. Rahlo nazadovanje proizvodnje so lani zabeležili tudi še v nekaterih drugih državah.

Delež ameriškega kontinenta pri svetovni proizvodnji nafte je v letu 1969 znašal 39,1 odst., delež Bližnjega in Srednjega vzhoda 29 odst., delež vzhodnih držav 17%, Afrike 11,5 odst., Daljnega vzhoda 2,6%, medtem ko znaša ta delež pri zah. Evropi komaj 0,8%.

Med največje proizvajalce surove nafte sodijo slej ko prej Združene države Amerike, Sovjetska zveza, Venezuela in poleg teh še Iran, Libija ter Saudova Arabija, kjer so lani načrpali 148,3 milijona ton surove nafte. Potem sledijo Kuwait (lanska proizvodnja 129 milijonov ton), Irak (47,7 milijona ton), Kanada (63 mil. ton), Alžirija (44 mil. ton), Indonezija (37 mil. ton), Abu Dhabi (28,8 mil. ton), Nigerija (26 mil. ton), Mehika (21 mil. ton), Argentina (31,85 mil. ton), El Qatar (17,1 mil. ton), Oman (16,3 mil. ton), LR Kitajska (14 mil. ton), Združena arabska republika (14 mil. ton), Romunija (13,25 mil. ton) in Kolumbija (10,25 mil. ton).

Avstrija vabi slovenske turiste

Prejšnji teden je priredila avstrijska turistična zveza tiskovno konferenco v Ljubljani, kjer je predstavnikom slovenskega tiska in potovalnih agencij prikazala zanimivosti in ugodne priložnosti, ki jih nudi Avstrija tujemu turistu iz Slovenije. Tiskovne konference se je udeležil tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld, ki je ob tej priložnosti naglasil, da pomeni ta konferenca začetek večjih prizadevanj Avstrije za poživitev tujskega prometa iz Slovenije v Avstrijo. Pri tem je opozoril na čedalje višjo življenjsko raven v Jugoslaviji, predvsem pa poudaril, da tujski promet med Avstrijo in Jugoslavijo ne sme biti enosmernica, marveč posredovalec med narodi.

O turističnih značilnostih posameznih zveznih dežel je govoril prof. Otto Stradal. Opozoril je na raznolikost, ki segajo od ledenikov do žudovitih jezer ter od idilčnih dolin do puste ob madžarski meji. Posebej je govoril tudi o številnih kulturno-umetniških prireditvah, njegova izvajanja pa je izpopolnil še turistično-propagandni film „Valček z Dunaja“.

V živahni diskusiji se je pokazalo, da je v Sloveniji sicer veliko zanimanja za Avstrijo in zlasti za sosedni deželi Koroško in Štajersko, vendar je pri razvoju turizma treba videti tudi določene težave. Le-teh tudi pri nas ne manjka in je bilo v Ljubljani med drugim opozorjeno na dejstvo, da delovni čas v tukajšnjih trgovinah in gostilnah gotovo ni urejen tako, da bi vplival na povečanje števila slovenskih turistov. (Tudi na zadnji seji celovskega mestnega senata je bilo kritično ugotovljeno, da se celovski trgovci vse premalo zanimajo za obiskovalce iz Slovenije.)

Po tiskovni konferenci je priredil član izvršnega sveta SR Slovenije inž. Franc Razdevšek sprejem za predstavnike domačega in avstrijskega turizma.

Težave ameriškega gospodarstva

Gospodarstvo Amerike je v zadnjem času zašlo v slepo ulico, kjer se je znašlo med nakovalom recesije in kladivom inflacije. V zadnjih letih so cene v deželi zrastle za 5 do 6 odst. na leto; to je eden največjih odstotkov, kar so jih gospodarstveniki zabeležili na svetu sploh.

Ali Ameriki res grozi recesija, ki bi utegnila dobiti tiste oblike, ki jih je imela leta 1961, če ne še hujshe?

V gospodarskih krogih menijo, da taka nevarnost ne oblaja vendar pa pripominjajo, da je več znakov, ki očitno kažejo, da bi se kaj takega lahko zgodilo v kratkem, če ne bodo sprejeti določeni ukrepi.

Iz pisanja raznih specializiranih revij je razvidno, da se ameriški kapitalisti boje, da bi prišlo do prehude recesije, čeprav jim ni pogodu niti inflacija. To morajo začasno sprejemati, ali bolje povedano, jo celo krepiti, ker

si samo na tak način lahko zagotovijo rastoče dobičke. Istočasno pa morajo seveda sprejemati tudi rastoče zahteve delavskega razreda, ki upravičeno zahteva, da se mu pri povečanem narodnem dohodku odmeri večji delež.

Tako se spirala inflacije odvija v nedogled ter povzroča nenehni porast cen. Kot je v navadi pri kapitalističnih gospodarstvenikih, se skuša razbiti ta spirala s politiko, ki bi zajezila investicije za ustvarjanje novih delovnih mest, pometa z nerentabilnimi podjetji, povzročila rahlo brezposelnost. Taka politika bi bila seveda v očitnem protislovju s politiko polne zaposlitve, ki je bila značilna za ameriško gospodarstvo po recesiji leta 1961.

Ameriški gospodarski in poslovni krogi si zamišljajo to blažjo recesijo takole: recesija bi

spravila ob zaslužek, vsaj začasno, okoli 3 milijone delavcev; skrčila bi osebne dohodke zaposlenih za vsaj 3 odstotke (znižanje delovnih ur in nadur); nadalje bi skrčila dobičke družb in podjetij za okoli 23 odstotkov, kar bi precej hudo vplivalo na možnost nadaljnega razmaha industrijskih dejavnosti; končno bi povzročila precej hudo izgubo pri narodnem dohodku. Pravijo, da je recesija leta 1961, ki je trajala komaj 9 mesecev, povzročila ameriškemu gospodarstvu izgubo za okoli 170 milijard dolarjev (v našem denarju okroglo 4.420.000.000.000 šilingov).

In vendar so ameriški poslovni krogi pripravljani, da „žrtvujejo“ svoje interese samo, da bi se gospodarsko izmazali iz sedanje zagate. V resnici kapitalistična Amerika ne namerava žrtvovati ničesar, temveč le skuša zvaliti bremen morebitne recesije na ramena delovnih ljudi.

Ameriški kapitalisti se danes dobro zavedajo, da so minili zlati časi, ko so menili, da državi pritiče le naloga, da dela red v družbi in da se sploh ne sme vlikati v gospodarske zadeve. Danes vedo, da je njihov obstoje tesno povezan z določeno načrtno gospodarstvom in finančno politiko, ki jo lahko izvaja le država. Zato očitajo sedaj predsedniku Nixonu in njegovi vladi, da sledi prepočasni vsem gospodarskim dogajanjem.

V bistvu zahteva ameriški kapitalizem, da vlada stopi na pot strogega varčevanja, da ne troši denarja za nobeno pobudo, ki bi utegnila imeti tudi socialen pomen, da dopusti, da pride do relativne recesije in seveda brezposelnosti, a da istočasno ne ogroža kapitalističnih dobičkov. Taka politika je seveda odkrito razredna in si danes ni mogoče predstavljati, kako bi jo ameriška vlada lahko uresničila.

POŠIROKEM SVETU

BUDIMPEŠTA. — Čez dva tedna bodo v Budimpešti velike slavnosti, posvečene 25-letnici osvoboditve. Med drugim predvidevajo slavnostno zasedanje parlamenta, vojaško parado in mimohod državljanov, podelitev državnih nagrad in polaganje vencev na grobove padlih. Na slovesnosti, ki naj bi bile največje po drugi svetovni vojni, so povabili tudi delegacije drugih držav.

NEW YORK. — Na prvi letošnji seji odbora Združenih narodov za dekolonizacijo je glavni tajnik OZN U Tant poudaril, da je bilo lani kljub napredku v nekaterih avtonomnih področjih zelo malo storjenega v naporih za osvoboditev kolonialnih narodov. Pozval je člane odbora, naj letos sprejmejo ostrejšje ukrepe, da bodo zatirana ljudstva v Afriki končno dobila svojo avtonomijo in neodvisnost. U Tant je posebej opozoril na primere Južne Afrike in Rodezije kjer proti vsem mednarodnim pravilom in resolucijam OZN dušijo svobodo tamkajšnjega afriškega prebivalstva.

BEIRUT. — Po napadih izraelskih enot na libanonske vasi, kjer so izraelski vojaki ubili večje število kmetov, je v Libanonu zavladalo veliko vznemirjenje. Libanonski predsednik Helou je v tej zvezi izjavil, da bo Amerika odgovorna, če bo Izrael napadel Libanon.

KEY BISCAYNE. — Ameriški predsednik Nixon je napovedal, da bo Amerika v tem desetletju izstrelila v vesolje avtomatske postaje za raziskovanje vseh planetov sončnega sistema; avtomatsko postajo bodo izstrelili tudi na površino Marsa. Predsednik Nixon je dejal, da bo konec sedemdesetih let položaj Jupitra, Saturna, Urana, Neptuna in Plutona tako ugoden, da bodo lahko poslali avtomatske postaje, ki bodo s „krožno turnejo“ proučile te planete. Priprave za uresničitev tega programa se bodo po napovedi predsednika Nixona začele prihodnje leto.

MOSKVA. — Sovjetska zveza je sporočila, da je pripravljena pošteno nadaljevati pogajanja o omejevanju strateškega oboroževanja, da pa vse več znamenj kaže, da je ameriška iskrenost glede tega dvomljiva. Moskovska „Pravda“ v zvezi s pogajanjem SALT, ki se bodo nadaljevali na Dunaju, med drugim zagotavlja, da Sovjetska zveza pristopa k pogajanjem z najbolj resnimi nameni in si ne prizadeva na pogajanjih dobiti kakršnihkoli enostranskih koristi ali strateških prednosti, medtem ko pa za Ameriko to ne velja.

LINZ. — Bivši priporniki iz 18 držav se bodo 2. in 3. maja zbrali v bivšem nacističnem taborišču Mauthausen, da se spominijo 25-letnice osvoboditve.

ZENEVA. — Na razorožitveni konferenci v Ženevi je predložil romunski delegat Ion Dădăcu šest točk obsegačji program, ki med drugim zahteva, da se vse države odpovedo vojaškimi manevrom na ozemljih zunaj svojih meja, da nehajo širiti svoja vojaška oporišča in razporejati atomsko orožje na tujih ozemljih. Romunski delegat je predlagal, naj bi sklenili sporazum o akcijskem programu za desetletje razorožitve, kot je predlagala OZN. Svoje predloge je romunski delegat podkrepil tudi s podatkom, da vsak dan porabijo na svetu za oborožitev 500 milijonov dolarjev.

KAIRO. — Vodilni egiptovski dnevnik „Al Ahrām“ poroča, da je ameriški predsednik Nixon ugodil zahtevi Izraela po nadaljnji vojaški pomoči. Amerika bo poslala Izraelu nadaljnjih 35 lovskih bombnikov „phantom“ in 100 lovskih letal „skyhawk“, poleg tega pa odobrila milijardo dolarjev kredita. Omenjeni list poudarja, da hoče Amerika po eni strani zagotoviti dolgoročno vojaško pomoč Izraela, na drugi strani pa onemogočiti notranji gospodarski razvoj Egipta. Posebej je ameriška politika piše kairski list — naperjena tudi proti naprednim režimom v Sudanu in v Libiji.

BEOGRAD. — Prejšnji teden je bil na uradnem obisku v Jugoslaviji zahodnonemški minister za gospodarstvo Karl Schiller, ki je imel razgovore z visokimi jugoslovanskimi predstavniki, Ministra Schillerja je ob tej priložnosti sprejel tudi predsednik republike Tito in se z njim dalj časa prijateljsko razgovarjal. V ospredju jugoslovansko-zahodnonemških razgovorov so bila gospodarska vprašanja, razpravljali pa so tudi o raznih mednarodnih problemih.

KÖBENHAVN. — Pri občinskih volitvah na Danskem je dobila največ glasov socialdemokratska stranka, za katero se je odločilo 981.713 volivcev. Na drugem mestu so bili konservativci s 479.895 glasovi, za liberalno stranko je bilo oddanih 454.425 glasov, vladajoča radikalna stranka pa je zbrala 224.136 glasov. Za ljudsko stranko je glasovalo 80.333 volivcev, na komuniste pa je odpadlo 24.953 in na leve socialiste 14.641 glasov.

Svetovna razstava „Expo 70“

bo v nedeljo odprta v Osaki na Japonskem

Japonsko mesto Osaka, ki je bilo zdaj že dolge mesece velikansko gradbišče, bo v nedeljo doživelo svoj veliki dan — otvoritev svetovne razstave „Expo 70“, ki bo prirejena pod geslom „Napredek in harmonija človeštva“. Na tej razstavi, ki jo imenujejo največjo in predvsem najdražjo prireditev v zgodovini človeštva (celotne stroške cenijo na 2777 milijonov dolarjev, kar je v našem denarju vsekakor okroglo 72.000.000.000 šilingov), bodo do 13. septembra države iz vseh delov sveta demonstrirale svoje zmogljivosti ter milijonom obiskovalcev predstavljale svoje zanimivosti.

Kakor rečeno, bo to najdražja svetovna razstava ter bo postavila v senco vse dosedanje tovrstne prireditve. Na njej bo sodelovalo 74 držav, katerim se bodo pridružile tudi razne mednarodne organizacije in ustanove. Razstava obsega 115 paviljonov, ki so jih zgradili na površini 3,3 milijona kvadratnih metrov. Vendar bo tudi na tej prostorni površini — vsaj ob glavnih konicah — vladala velika gneča, kajti v urah glavnega obiska pričakujejo tudi do 160.000 ljudi, tako da bo posamezni obiskovalec imel le 3 kvadratne metre „življenjskega prostora“. V celoti pa računajo, da bo svetovno razstavo v Osaki obiskalo okoli 40 milijonov ljudi, v pretežni večini seveda Japoncev, nekaj milijonov pa tudi tujcev.

Da so v Osaki pripravili res nekaj izrednega, pove že dejstvo, da

bi ogled celotne razstave trajal najmanj 48 ur. V paviljonih, ki so jih zgradile posamezne sodelujoče države, je razstavljen gradivo namreč tako obsežno, da si celote praktično sploh ne bo mogoče ogledati. Celotno razstavišče je razdeljeno na tri glavne dele — tako imenovano področje simbolov, v razstavnem prostoru in v zabavišču. Področje simbolov sta načrtovala Taro Okamoto in Kenzo Tange. Nad tem področjem se pne največja streha na svetu, ki je 108 metrov široka in 302 metra dolga, tehta pa okoli 4000 ton. Pod to streho je „Omatsuni Hiroba“, to je slavnostni prostor, na katerem bodo sodelujoče države prirejale svoje nacionalne dneve. Še 60 metrov nad streho tega prostora pa se dviga „Sončni stolp“, kateremu stojita ob strani „Stolp mater“ in „Stolp mladine“.

V glavnem stolpu je na 50 metrov visokem „Drevesu življenja“ prikazan razvoj človeštva od njegovih prvih začetkov vse do danes; ta del razstave si bo obiskovalec lahko ogledal splošno, ko se bo peljal z enim izmed štirih velikih dvigal.

O paviljonih, ki so jih za svetovno razstavo v Osaki zgradile posamezne države, v kratkem članku ni mogoče poročati. Drži pa, da so načrtovalci v polni meri izkoristili svoje znanje in predvsem svojo domišljijo ter postavili na razstavišču zgradbe, od katerih je ena bolj senzacionalna kot druga.

Japonci kot prireditelji razstave so seveda tudi sicer poskrbeli vse potrebno za brezhiben potek prireditve. Zgradili so najsodobnejše prometne zveze med Tokiom in Osako, poskrbeli so za 210 restavracij, v katerih je prostora za 25 tisoč ljudi, njihova zmogljivost pa 233.000 obrokov hrane na dan, za avtomobiliste pa so na razpolago parkirni prostori za skupaj 24.000 avtomobilov. Obiskovalcem bo v pomoč okoli 2000 hostes, tolmačev in drugih vodičev, za red bo skrbelo 1300 policajev in 2000 čuvajev; otroke, ki bi v gneči zgubili svoje starše, bodo iskali s pomočjo posebnega elektronskega računalnika.

Priprave so v glavnem zaključene in v nedeljo bo „Expo 70“ doživela svojo premiero. Potem se bodo v Osaki tekom mesecev vrstili milijoni obiskovalcev od blizu in daleč, da vidijo in doživijo največjo demonstracijo človeštva in njegovih dosežkov.

PO RAČUNIH UNESCO:

Človeštvo izda veliko več za orožje kakor za šole

Organizacija združenih narodov za prosveto, znanost in kulturo (UNESCO) je na podlagi posebnih računov ugotovila, da izda človeštvo danes za oborožitev mnogo več denarja kot pa za izobrazbo. Stroški za vojaške namene znašajo po teh ugotovitvah 7% vrednosti celotne svetovne proizvodnje ter so za 40% večji od sredstev, ki jih porabijo za prosveto.

Leta 1967 so dosegli izdatki za oboroževanje 182 milijard dolarjev, leta 1980 pa bodo ob dosednji stopnji porasta znašali že 4 bilijone dolarjev, to bi bila v našem denarju res astronomska številka 100.000.000.000 šilingov. Da bi si to številko lažje predstavljali, dve primerjavi:

● Če bi vsako sekundo dali po en dolar v poseben sklad, bi potrebovali 126.000 let, da bi se nabralo toliko denarja, kolikor ga bodo porabili na svetu leta 1980 za oborožitev.

● Če bi 4 bilijone dolarskih kovancev, debelih po 2,5 mm, zložili drugega na drugega, bi dosegli višino 16 milijonov kilometrov, to je 30-kratna razdalja od Zemlje do Lune.

Glavni namen takih računov je prikazati, koliko denarja se po nepotrebnem troši za orožje, medtem ko ga za prosveto in izobrazbo vedno primanjkuje. Računi UNESCO kažejo, da znaša povprečni izdatek za vojaka na svetu 7.800 dolarjev, medtem ko znaša povprečni izdatek za enega otroka iz nerazvitih predelov sveta le 100 dolarjev. V slabše razvitih deželah, kjer pa živi 72% svetovnega prebivalstva, znašajo stroški za prosveto samo 11% svetovnih stroškov za izobrazbo. Le malo je na svetu držav, ki porabijo za oborožitev manj kot za prosveto.

LETOS JESENI V KRANJU:

III. mednarodni festival

športnih in turističnih filmov

Kranj bo tudi letos prizorišče mednarodnega festivala športnih in turističnih filmov, in sicer bo to že tretji tovrstni festival, ki ga bodo priredili v dneh od 8. do 13. septembra.

Čeprav je do festivala še pol leta, organizatorji že zdaj pričakujejo, da bo letošnja prireditev presegala po številu udeležencev II. festival, na katerem je sodelovalo 23 držav več kot 120 filmi. Letos bodo na festivalu predvajali dokumentarne, animirane, edukativne in kratke igrane filme športne in turistične zvrsti, ki so bili posneti med festivalom v letih 1968 in 1970; to bodo kratkometražni 16- ali 35-milimetrski filmi do 35 minut.

Mednarodna žirija bo nagradila tri najboljše filme z zlatim, srebrnim in bronastim Triglavom. Tem nagradam se bodo pridružile še posebne nagrade, med njimi zlasti nagrada komiteja za šport in turizem pri UNESCO, katero bodo podelili filmu, ki bo najboljše prikazal povezanost športa in turizma. Poleg teh pa bo žirija podelila tudi še šest nagrad za režijo ter po tri nagrade za scenarij, kamero in originalno glasbo. Posebno priznanje pa bo nedvomno nagrada, ki jo bo žirija podelila državi z najboljšim izborom filmov v vseh štirih kategorijah.

Število diplomantov

Lani je na univerzah v Jugoslaviji diplomiralo 31.189 študentov, doktoriralo pa je 194 strokovnjakov iz več kot 20 znanstvenih ved.

V zadnjih desetih letih je na jugoslovanskih univerzah opravilo doktorske izpite več kot 3000 oseb. Največ doktoratov je bilo leta 1965, namreč nad 1000; potem pa je zaradi poostrenih kriterijev število doktoratov precej padlo in znašajo zdaj le 150 do 200.

Največ doktorjev znanosti je lani promoviralo na univerzah v Srbiji, in sicer 76, na Hrvaškem jih je bilo 39, v Sloveniji 40, v Makedoniji 17 itd.

Jubilej v Salzburgu

Tradicionalne slavnostne igre v Salzburgu obhajajo letos svoj 50-letni jubilej in bodo v tej sezoni potekale povsem v znamenju tega pomembnega dogodka. Organizatorji pripravljajo pravi jubilejni spored, ki naj bi domače in inozemsko občinstvo še prav posebno pritegnil in navdušil.

Na petdesetletno tradicijo teh prireditev bo opozarjala razstava, ki jo bodo pripravili v rezidenčni galeriji. Gradivo o razvoju in dejavnosti teh prireditev bodo prispevale razne ustanove. Poleg tega bodo letos predvajali barvni film, ki ga je lani posnela avstrijska televizija in ki se prav tako bavi s temo „50 let salzburških slavnostnih iger“.

Operni spored bo poleg tradicionalnih Mozartovih oper obsegal drugim tudi Beethovnovoga „Fidelia“, ki ga bo vodil Karl Böhm, medtem ko bo Herbert Karajan režiral in dirigiral „Othello“. Dunajski in berlinski filharmoniki ter simfonični or-

kester avstrijskega radia bodo pod vodstvom priznanih dirigentov priredili skupno 14 koncertov, pri katerih bodo sodelovali tudi razni vokalni in instrumentalni solisti.

Med dramskimi uprizoritvami bo posebna zanimivost predstava „Hamleta“, ki jo pripravlja znameniti gledališki igralec Oskar Werner, kateri bo igral tudi naslovno vlogo. Novost bo tudi tako imenovano „Gledališče na cesti“, ko bodo na prostem uprizorili pet ur trajajoče delo „Praznik v Hellbrunnu“.

Pri letošnjih prireditvah bo „jubilejna“ tudi vstopnina, namreč do 900 šilingov na osebo; vendar pa računajo, da bo primanjkljaj jubilejnih slavnostnih iger v Salzburgu kljub temu presegel vsoto 30 milijonov šilingov.

Še pred slavnostnimi igrami pa bo v Salzburgu velikonočni festival, ki ga pripravlja Herbert Karajan; poleg uprizoritve Wagnerjeve opere „Somrak bogov“ bo obsegal tri koncerte.

KULTURNE DROBTINE

● Zadnja sobota je bil v celovški dalavski zbornici folklorni večer, pri katerem so sodelovali ansambli iz Avstrije, Italije in Madžarske. Italijo je zastopala folklorna skupina iz Gorice, iz Madžarske je prišla plesna in godbena skupina iz Soprona, Avstrijo pa sta predstavila celovška plesna skupina „Edolweiß“ in dvojni kvintet celovških madrigalistov.

● V začetku tega leta je bilo v Jugoslaviji 1.545.000 televizijskih naročnikov, to je za 245.000 več kot leto poprej. V Srbiji jih je bilo 644.000, na Hrvaškem 415.000, v Sloveniji 201.000, v Bosni in Hercegovini 155.000, v Makedoniji 108.000 in v črni gori 22.000. Največ televizorjev na število prebivalcev so zabeležili v Sloveniji: po en sprejemnik je prišel na 8 prebivalcev ali na 2,7 družine.

● Dunajski „Burgtheater“ bo letos jeseni gostoval v Skandinaviji in bo s tem vrnil obisk dramskemu ansamblu iz Stockholma, ki bo sodeloval v okviru letošnjih slavnostnih tednov na Dunaju.

● Prejšnji teden je bila na Dunaju avstrijska premiera jugoslovanskega filma „Bitka na Neretvi“. Med častnimi gosti so bili predsednik SPO in bodoči zvezni kancler dr. Kreisky, dunajski župan Marek in minister dr. Kotzina. Predstave so se udeležili tudi predstavniki koroških Slovencev. Dunajski tisk je objavil zelo pohvalno oceno filma.

● Izraelsko narodno gledališče Habimah v Tel Avivu je dobilo novo gledališko hišo, ki ima tri dvorane, in sicer za 1000, za 500 in za 300 gledalcev.

Peter je bil z njo vse bolj domač in prijazen. Kadar se je spomnila nanj, je bila žalostna. Njegov prijetni, veseli obraz, se je pred njenimi očmi spreminjal. Postajal je prsten in razpadajoč. Za to ga je nekoč vprašala, če je poročen. Povedal ji je, da ima ženo in tri otroke. Pokazal ji je zmečkano fotografijo, ki jo je nosil vedno pri sebi v listnici. Črna ženska z dečkom in dvema deklicama, vsi brezskrbno nasmejani. Gledala je fotografijo in mu jo vrnila z besedami: „Lepe otroke imate, zakaj toliko tvegate?“

„Tudi zavoljo njih, tovarišiča. In zavoljo nas vseh. Ženi ni všeč to, kar delam. Precej moram prikriti pred njo, da je mirna. Saj veste, boji se zavoljo otrok.“

„Kaj bi bilo, če bi vas preiskali?“

„Nič ne bi dobili. Sem vodovodni instalater. Tu pogledate torbo z orodjem! Videl sem že prvi dan, da ugibate, kaj je v njej.“ Peter se je nasmejal, odprl torbo z orodjem in ji pokazal, kako se odpira dvojno dno. „Čeprav se ne sklada z načeli konspiracije, naj vam pokažem tudi to!“ Vzel je iz torbe enega izmed francozov in mu z drugim z vsilo silo odvil ročaj. „Vidite, tukaj pisma ne dobi nihče, tudi če bi ga iskal.“

„O, kako enostavno je to skrivališče,“ je dejala Ana in vzela orodje v roke. „Komu bi prišlo na misel, da bi razdiral orodje?“

„Do danes ni nikomur. Zgodilo pa se je že večkrat, da so me Italijani in Nemci preiskali, ko sem imel v torbi važne in strogo zaupne stvari. Takrat mi je bilo kot ženski, ki jo skušajo sleči sredi trga. S pošto in z obvestili sem začel že prvo leto, ko so prišli Lahi. Najprej imaš občutek, da vsak sovražnik, ki ga srečaš, gleda le vate, tvojo torbo, da ti bere v očeh, da nosiš neko skrivnost. Strah te grize kot trakujo po črevesju. Potem pa se privadiš in se ti zdi, kot da nimaš nič.“

„Zanimivo. Prav taki občutki obhajajo tudi mene.“

„Navadili se boste kot vsak. Veste, zame je dobro, brez vode ne moremo ne mi, niso mogli Lahi in ne morejo Nemci. Z vodo je vedno kaj narobe. Delal sem že po karsarnah in po stanovanjih raznih magnatov pa marsikaj videl in tudi zapomnil. Le malo neumnega se je treba napraviti, pa zveš in vidiš še več, kot si hotel, ker se ne skrivajo pred teboj.“

„Zadnjič, ko sem nesla vaše stvari, sem bila v veliki nevarnosti. Nemci so preiskovali vlak in ljudi. Vse od kraja. Verjetno so nekaj iskali. Na srečo sem se vozila z nekim nemškim carnikom. Govorila sva nemško in zelo mi je dvoril. Morala sem mu dati svoj naslov. Nemci, ki so prišli v oddelek, so preiskali vse, razen naju dveh. Malo pred mesom je bila proga ponoči minirana. Tovorni vlak je izliril, razbiti vagoni pa so prevrnjeni drug čez drugega ležali pod nasipom. Lokomotiva z navzgor obrnjenimi kolesi je bila videti kot zavržena igračka. Nemci so stražili razbitine.“

Petru je zasijal obraz. „Diverzante imamo dobre! Tudi jaz sem po potrebi! Že kot otroci smo se ukvarjali s karbidom in polnili pločevinaste škatle. Strahovito je pokalo po savskem obrežju in žandarji so nas lovili. No, nekoč bi tudi vlak rad spravil s tira, to so moje sanje! Rad bi slišal, kako zvenči železje in kako se železna pošast drobi v kose in se valji v grapo.“

„Kakšno željo imate? Kdo bi vam jo pripisal? Vojne še ne bo konec, morda se vam uresniči.“

„Veste, jezen sem na železnico. Nekaj let sem prosil, naj me vzamejo v službo.“

Potem ji je povedal, kako je pred dobrim letom spustil v zrak Lahe. Ves se je vživel v akcijo, ko je pri vratih pozvonilo. Ana je skrila pošto, ki jo je prinesel, on pa se je začel poslavljati. Skupaj sta odšla v vežo. Pred vrati je stal mlajši moški z ozko obrtiti brčicami pod nosom in klobuč-

TONE SVETINA

10

UKANA

PRVA KNJIGA

„Bom. Čeprav me nič ne veseli,“ je nekoliko nevoljno odgovorila in prevzela zavitek.

Neznanec se je zadovoljno nasmehnil: „Vedel sem, da boste storili to uslugo. Če vas dobe, bi vam svetoval opravičljiv zagovor. Recite, da vam je zavitek nekdo podtaknil. Verjeli vam bodo.“

Neznanec je odšel. Skozi okno je gledala za njim. S torbo v rokah se je majal po pločniku brezskrbno in samozavestno.

Tako je postala kurirka. Nekajkrat je prenesla pošto in vedno jo je prinesel Peter. Na vlaku res ni imela težav. Dovolj je bila legitimacija, nekaj prijaznih besed in zadeva je bila urejena.

Starejša, boleha gospa je bila vedno doma, kot ji je Peter povedal. Pošto je sprejela samo z vljudnim smehljajem brez besed. Ana ni silila vanjo. Poslovala se je in šla. Ta posel se ji je zdel otročje lahek in še zabaven hkrati. Pomirilo jo je, ko je dobila dogovorjeno Wolfovo pismo, iz katerega je razbrala, da je Peter njegova zveza. Kmalu je ugotovila, da Peter ne ve, kako je z njo in da se ne zaveda, v kakšne mreže se je bil zapletel. Bil ji je všeč in žal ga ji je bilo. Nevidna zanka mu je ležala za vratom. Nekeč ga bodo zgrabili in v zadnjih trenutkih bo preklel Ano, izdajalko. O fistem, ki ga je poslal, pa je zvesto molčal.

Naše žene so proslavile dan žena

Zveza slovenskih žena je v torek 10. marca v prostorih dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu imela svoj letni občni zbor. Zbora se je udeležilo lepo število članic — slovenskih žena, ki so prišle iz raznih krajev Roža, Zilje in Podjune. Kot gost se je občnega zbora udeležila tudi soproga jugoslovanskega generalnega konzula Lavra Budihna, kateri je predsednica Milena Gröblacher izrekla prisrčen pozdrav. Navzoč pa je bil tudi predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter.

Zveza slovenskih žena je tudi letos sklicala svoj občni zbor v začetku marca, da ob tej priložnosti proslavi mednarodni praznik žena — 8. marec. Na dnevnem redu je bilo poročilo o delovanju organizacije v preteklem letu. Predsednica Milena Gröblacher je orisala delovanje, ki je kljub veliki zaposlenosti žena bilo sorazmerno uspešno, saj je odbor imel vrsto sej in posvetovanj, ki so se nanašale na problematiko slovenske žene na Koroškem. Poleg tega je odbor vzdrževal stike tudi s sorodnimi organizacijami v Sloveniji, zlasti v Mariboru in Kranju. V minuli jeseni je organizacija priredila izlet slovenskih žena po Koroški. Razen tega pa so se slovenske žene aktivno vključile tudi v prizadevanje za čimvečjo prijavo otrok k dvojezičnemu pouku.

Del svojega govora je predsednica Milena Gröblacherjeva posvetila 8. marcu — mednarodnemu prazniku žena. Ta dan dobiva v širnem svetu vse večjo veljavo, kar pomeni tudi vedno večje priznanje in enakopravnost sodobne žene v človeški družbi. Vendar je še veliko žena v svetu, je poudarila predsednica, ki se morajo boriti za svoje pravice. Ob koncu svojih izvajanj

se je Gröblacherjeva spomnila tudi 25-letnice zmage nad fašizmom ter nakazala doprinos slovenskih žena v borbi za svobodo, predvsem tistih, ki so v tej borbi žrtvovale svoja življenja.

Med ostalimi točkami dnevnega reda so bile volitve novega odbora. Občni zbor je za predsednico ponovno soglasno izvolil Mileno Gröblacherjevo.

V diskusiji je bila v glavnem beseda o dolžnosti slovenske žene in matere, da ostalim organizacijam po svoje pomaga za doseg čimvečjega števila prijavnih otrok k dvojezičnemu pouku. Tudi predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je v svojem pozdravnem govoru prav temu vprašanju dal poseben poudarek in zbrane žene pozval, da v tem pogledu res skrbijo za uspešen napredek ob prizadevanju za naše narodnostne pravice. —

V nedeljo, torej prav na 8. marec, je krajevni odbor Zveze slovenskih žena v Železni Kapli priredil pri Kovaču na Obirskem posebno prireditev, ki je bila posvečena mednarodnemu prazniku žena. Vabilu se je kljub slabim cestnim razmeram odzvalo nad sto žena, kar je prireditvi dalo še posebno manifestativen značaj. Razen tega pa so na prireditvi lahko pozdravili tudi deželnega poslanca župana Josefa Lubasa s soprogo, ki je v svojem govoru našel pohvalne besede za aktivnost slovenskih žena v občini Železna Kapla-Bela. Tudi predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacherjeva je ob tej priložnosti spregovorila ter navzočim ženam obrazložila veliki pomen tega mednarodnega praznika. V imenu prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli je ženam čestital predsednik Peter Kuhar, pa tudi zastopnica socialističnih žena je izrazila prisrčne čestitke.

Kulturni del prireditve je izpopolnil pevski zbor domačega prosvetnega društva, ki je pod vodstvom Vladimira Prušnika zapel nekaj slovenskih narodnih in umetnih pesmi, otroci ljudske šole na Obirskem pa so pod vodstvom Valentin Polanška nastopili s primernimi recitacijami in pesmicami.

Za uspešen potek in predvsem odlično organizacijo te prireditve gre posebna zahvala krajevni odboru žena, zlasti pa Heleni Kuharjevi — Jelki.

PARTIZANSKA GROBIŠČA NA KOROŠKEM

Apače

Vas Apače leži severno Obirja ob vznožju Malega Obirja. Leta 1942 je v gozdu nad vasjo Robež taboril Kranjčev bataljon, ki je sicer manevriral na Gorenjskem, pa se je za nekaj časa preko Košutnikovega turna umaknil na Koroško. Nad Lesjakovo domačijo v Robežu so bataljon napadli SS-ovci. Zaradi nevarnosti, da ga ne bi presenetili, se je bataljon umaknil iz svojega taborišča, toda le nekaj minut pozneje je jurišal nad Nemce, ki so bili zasedli prazno taborišče in slavili zmago. Med spopadom je padlo 6 SS-ovcev, mrtva pa sta obležala tudi partizana Škorc in Senko.

Padla partizana sta našla zadnje počivališče na pokopališču v Apačah. Marmorna plošča, vzidana na severozahodni strani pokopališkega zidu, spominja na prva dva na koroških tleh padla slovenska partizana: „Na tem mestu počivajo borci II. Grupe odredov, padla dne 16. 8. 1942 v borbi za svobodo slovenskega ljudstva. Slava padlim junakom!“

Na apaškem pokopališču pa je pokopan tudi Lesjakov najstarejši sin Jožef Kancijan, ki je prav tako padel kot partizan. Poleg ustreznega napisu na družinskem nagrobnem kamnu so svojci postavili Jožetu spominsko ploščo tudi na Zavrhu, prav na mestu, kjer je padel v boju s sovražnikom: „Jožef Kancijan, p. d. Lesjakov sin v Robežu, je na tem mestu izgubil mlado življenje, ki ga mu je vzela krogla, ki jo je sprožil hitlerjanski hlapec. Rojen 2. 9. 1927, padel 28. 12. 1944. Slava njegovemu spominu.“

KOT ŽRTVE SO PADLI V BORBI ZA NASI!

Prijetno srečanje pevcev in odbornikov

SPD „Edinost“ v Pliberku

Pred nedavnim je bilo pri Jurju v Šmarjeti posrečeno in prijetno družabno srečanje pevcev in odbornikov Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku. To srečanje je bilo predvideno že za Silvestrovo, toda zaradi smrti Jurjevega očeta je bilo preloženo.

Udeležba na srečanju je bila nad vse zadovoljiva. Uvodoma je predsednik društva „Edinost“ Lovro Potočnik povedal nekaj primernih besed, nato sta spregovorila še podžupan pliberške mestne občine Mirko Kumer ter domačin vladni svetnik dr. Pavel Apovnik, ki je navzočim spregovoril v imenu Slovenske prosvetne zveze.

Po pozdravnih govorih se je hitro razvila prijetna družabnost. In to je

tudi razumljivo, kajti kjer so pevci, tam ne more biti drugače. Prostor v domači gostilni so napolnili ubrani zvoki naše vedno lepe narodne in umetne pesmi. Tudi v uvodnih besedah je bilo povedano, kako plemenita in lepa ter pomembna je naloga pevskih zborov v naših prosvetnih organizacijah, kjer negujejo in čuvajo to dragoceno narodno dobrino, naš zaklad, našo pesem in besedo, podedovano od naših prednikov. Pesem pa je tudi najboljšo sredstvo za spoznavanje med obema narodoma v deželi kakor sploh med narodi v svetu.

Gostilničarka, Jurjeva gospodinja Micka, je pripravila okusno hrano, za katero so prispevali društvu naklonjeni mesarji v Pliberku, pivovar na Sorgendorf pa je poklonila nekaj piva. Ob veseli pesmi in dobrem razpoloženju je čas prehitro minil. V poznih urah se je prijetna družba poslovila ter se zadovoljna razhajala na svoje domove.

O B J A V A

SLOVENSKE GIMNAZIJE
Na Državni gimnaziji za Slovence zaključimo drugo trimesečje v soboto 14. marca 1970 z razdelitvijo šolskih poročil.

V soboto 21. marca 1970 bo **DAN STARŠEV**

Od 13. do 16. ure imajo starši priložnost, da se pomenijo s profesorji o učnem uspehu svojih otrok.

Ravnateljstvo

Moški akademski pevski zbor graških študentov v ljudno vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v soboto 14. marca 1970 ob 19.30 uri v farni dvorani v Škocijanu in v nedeljo 15. marca 1970 ob 11.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

V a b i l o

na

VEČER SLOVENSkih NARODNIH PLESOV IN PESMI

ki ga prireja Slovenska mladina v nedeljo 15. marca 1970 ob 15. uri v gostilni Tišler v Št. Janžu v Rožu.

Gostuje Kulturno umetniško društvo „ŠTUDENT“ iz Maribora.

Nastopajo: Komorni pevski zbor, folklorna skupina ter instrumentalni ansambel narodnih pesmi s pevko. Na to kulturno prireditev vse najprisrčneje vabi

o d b o r

Ob slovesu od našega dragega moža in očeta

Jakoba Špicarja

izrekamo iskreno zahvalo vsem sorodnikom in drugim rojakom s Koroškega, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, nam izrazili sožalje ter počastili s cvetjem njegov spomin.

Zahvaljujemo se predstavnikom vseh slovenskih organizacij iz Celovca, ki so z udeležbo na pogrebu dali pokojnemu za njegovo življenjsko delo zasluženo priznanje. Nepozabne nam bodo ostale poslovnice besede prof. dr. Vospernika in tov. Martinjaka.

Ob tej priliki gre posebna zahvala tudi slovenskemu koroškemu tisku, ki se je ob smrti, kot tudi že prej ob pokojnikovih življenjskih jubilejih, vedno spominjal njegovih zaslug za koroške Slovence.

Žalujoči

žena Marica ter sinova Miran in dr. Bojan Ljubljana

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

kom, potegnjenim na oči. Peter ga je zaničljivo ošinil s pogledom in mimo njega trdo stopil na ulico.

„O, ti si Bogdan! Pozdravljen! Od kod te je prineslo?“ Nič kaj se ga ni razveselila. Ponudila mu je roko.

„Klanjam se, gospodična Ana.“ Prišlec se je globoko odkril in ji podal hladno, potno roko, da jo je neprijetno spreletelo, kot bi držala v roki mrtvo ribo.

„Kdo je ta tip s kapo, ki opleta po ulici kot kakšen štrajkar? Poglej ga! Ozrl se je,“ je dejal važno Bogdan in sumljivo gledal za Petrom.

„Kdo naj bi bil? Vodovodni instalater. Mesec dni smo ga prosili, da je prišel popraviti tesnilo pri pipi. Boš vstopil?“

Peljala ga je v kuhinjo. Vsa nevoljna si je mimogrede izmišljala, kako bi se ga znebila. Z Bogdanom se je bila spoznala na univerzi, na neki prireditvi. Tisti večer se je sporekla s svojim fantom. Da bi ga jezila, je ves večer prebila z Bogdanom in z njim plesala. Bila je objestno razpoložena in postalo ji je vseč, da je bil tako zamaknjen vanjo. Spremil jo je bil do doma in jo pred vrati nekajkrat poljubil. Sama ni vedela, kaj jo je vodilo, usmiljenje ali želja, da vidi moškega ponižanega pred seboj. Ob njem je preizkušala svoje moči, ker jo je fant, ki ga je imela rada, pustil. V primerjavi z Wolfom ali Knieckejem pa je Bogdan zdrsnil v senco, ko da ga nikoli ni bilo.

Bogdan je sedel k mizi, prižgal cigareto, živčno mežikal, prekrižal noge, da bi premagal zadrego, ki jo je ob njej vedno čutil.

„Lahko li postrežem s kavo, Bogdan!“

„Prosim, čakam, gospodična! Boljše kave kot ti ne zna nihče skuhati.“

Ana mu je pripravila kavo. Spomnila se je nanj in mrzlo jo je spreletelo. Sama sebe ni več razumela, kako je bilo mogoče, da jo je tisto popoldne premamil in da je odšla z njim na stanovanje. Dež je lil v curkih in bobnal po

oknih. Bogdan je bil sam doma. Od njega je odšla pozno zvečer. Od tistega dne je bil kakor iz uma. Počenjal je nemogče stvari, ji dvoril z vztrajnostjo prodajalca in jo zasipal s slapovi naučenih besed, nosil velike šope rož in ji poklanjal darila, ki jih je večinoma odklonila. Vse misli in vsi spomini nanj so ji bili zopni. Razmišljala je, kako bi ga odslovila.

„Izvoli kavo,“ je postavila predenj skodelico.

„Resnično znaš skuhati dobro kavo,“ je začel ponavljati. Potem sta spet molčala in se pogreznila vsak v svoje misli. Sem in tja ga je skrivaj ošinila z zaničljivim pogledom in pomislila, da sta se njuni poti začeli razhajati, še preden sta se sešli. Všeč ji je bilo, da je v zagati. Da je spet nebogljen kakor takrat na divanu v sobi, ko je začutil poleg sebe njeno telo in ni vedel, kaj z njo početi. Hotela ga je opogumiti in ovila mu je roke okoli vratu. V spominu so ji ostale nervozne trzajoče brčice in izgubljene, proseče oči. Dolgočasil jo je do onemoglosti. Tudi to pot je začela razgovor:

„No, Bogdan, povej vsaj to, kako se imaš? Nekam možat si postal, odkar se nisva videla.“

„Tudi ti si se spremenila. Veliko zadrego imaš, kot je videti. Teško te je dobiti doma. Sicer sem tudi jaz močno zaposlen. Stvari se spreminjajo,“ se je naredil važnega in se gladil po pristrženih brčicah.

„Kako, zaposlen si? Ali delaš morda v tovarni?“ Začudeno ga je pogledala.

„Kako si naivna! Moj oče, polnovreden kristjan, mi je vedno vtepal v glavo, da je delo kazen za greh! Bog je izgnal Adama in Evo iz raja, ker sta grešila, in ju kaznoval, da sta si morala v potu svojega obraza služiti kruh. Niso se zastoj ubadale tri naše generacije z nevhvaležniki, da smo si pridobili to, kar imamo. Dela naj, kdor je neumna. Vča-

sih je bilo delo kazen za greh, danes pa je kazen za neumnost. Kapital dela za nas, mi pa se zanj borimo. Še obžalovala boš, da se nočeš poročiti z menoj. Bila bi velika, povsod spoštovana gospa! Napravil bi te za damo! Živela bi brez skrbi v brezdelju, tako pa moraš iskati službo pri Nemcih, ki te ne bodo plačevali zastoj. Zavozila boš, to je gotovo.“

„Ne boj se zame, Bogdan! Ali te ne bi bilo sram pred lasno vestjo, da se ženiš in uživaš, ko drugi umirajo? Kaj je s tvojo zgodovinsko areno? Kdaj boš vstopil vanjo?“ mu je oponesla.

„Jaz sem v zgodovinski areni! Kot vojak!“

Posmehljivo ga je zavrnila: „Ti nisi za vojsko in nikoli ne boš. Za vas, ki imate denar, so se vedno borili drugi. Poglej svoje prijatelje! Vse te imenitne gospodke. Vsi so pri mamicah in se jih drže za krilo. Študirajo in čakajo konca vojne, potem bodo na široko odprli usta.“

Zrnil se je, stisnil usnice, se ponosno zravnal in jo užaljen pogledal naravnost v oči: „Ne žali in ne ponižuj me, ker ne veš, kaj v tej vojni pomenim! Prišel sem z dobrim namenom. Ljudje pa ste grozni. Vse je zastrupljeno s satanom. Dobrota je sirota, nevhvaležnost pa je plačilo tega sveta.“

Oči so mu nevarno sijale in Ana je bila skoraj osupla nad njegovim nenadnim besom, da ni vedela kaj reči.

„Samo nekaj ti bom odkrito povedal, kaj mislim o tebi: preveč si samozavestna in domišljava. V svoje lastne mreže se boš ujela. Peruti ti bodo pristrigili. Ujela se boš kakor ptica na limanice. Več vem o tebi, kot si misliš!“

Začel se je smejati, ker se mu je vendar enkrat posrečilo, da jo je spravil v zadrego, zato je nadaljeval zmagovalno: „Nimaš kaj reči? Še boš ponižna. Prosila boš milosti in se plazila po tleh pred menoj. Toda kdove, če

O mucku Macu

Mačka in miška

„Draga miška, kaj bežiš,
tačič mojih se bojiš?
Pridi, bom objela te,
stisnila te na srce!
Glej, na tebe noč in dan
čakam, ker te rada imam.“

„Če narasla bi ko volk,
bi za nežnost, muca zala,
rada ti vrnila dolg
in bi kakor bratu brat
ti kar planila za vrat.
Ker pa miška bom ostala,
čakaj dalje me zvesto,
jaz bom v luknji, ti pred njo!“

Dve družini

Na hribčku je stala hišica. V njej je prebivala koklja s štirimi piškami.

Nekoč je koklja zgodaj vstala in je vprašala piške: „Katera mi pojde po vodo?“ Piške so se spale. Nobena ni hotela vstati in prinesiti vode.

Koklja je sama šla po vodo. Ko se je vrnila, je vprašala: „Katera mi hoče pomesti po hiši?“

Piške so se spale. Nobena se ni dotaknila metle.

Koklja je sama pometla po hiši. Potem je vprašala: „Katera mi prinese drv iz drvarnice?“

Piške so skakale po hiši. Nobena ni hotela prinesiti drv.

Koklja je sama prinesla drva k štedilniku. Potem je vprašala: „Katera mi bo pomagala skuhati zajtrk?“

Piške so tekale po dvorišču. Nobena ni hotela pomagati mami.

Koklja je tedaj sama zakurila in skuhalo zajtrk. Opoldne je pripravila kosilo, zvečer pa še večerjo. Nazadnje je bila utrujena od dela, da jo je vse bolelo. Še vrata je pozabila zakleniti. In kokošja družina je zaspala.

Tudi na drugem hribčku je stala hišica. V njej je prebivala stara lisica s štirimi lisičkami.

Tisti večer so te štiri lisičke tožile: „Lačne smo, kako smo lačne! Od lakote nam bo slabo, da še zaspati ne moremo!“

„Pojdem in vam kaj prinesem,“ je dejala stara lisica. „Tam na drugem hribčku je hišica. V njej stanuje koklja s štirimi piškami. Tja pojdem in jih vse polovim v vrečo, pa jih prinesem vam, da boste site. Medtem pa bodite mirne in pridne!“

Mlade lisičke so poskočile od veselja. Stara lisica pa je vzela vrečo in se napotila k hišici na drugem hribčku.

Bila je tema. Koklja in piške so spale v hišici. Tedaj se je priplazila stara lisica. Vrata niso bila zaklenjena in tiho jih je odprla. Za seboj jih je zaprla in zaklenila. Zakadila se je po hiši. Prebudila se je vsa kokošja družina. S krikom in vikom so koklja in piške begale po hiši, a nič jim ni pomagalo. Vse po vrsti jih je lisica polovila in potlačila v vrečo. Špet je odklenila vrata in z vrečo na rami odhitela domov. Veselo je zapela: „Moje ljube lačne lisičke, v vreči vam nosim takšne

ptičke, ki pojo čivčiv, kokodak, rad jih poslušaj želočček vsaki!“

Ko pa je lisica dospela domov, jo je veselje minilo. Ma-

le lisičke niso bile pridne. Prevrnile so mizo, stole in postelje. Ubile so lončeno skledo.

Stara lisica se je razjezila: „Niste me ubogale! Teple ste se in škodo ste delale. Ne dam vam večerje, lačne pojedite spat!“

Položila je polno vrečo k vratom, lisičke pa so morale takoj zaspati.

Ponoči je koklja s kljunom in kremplji razparala vrečo in skočila iz nje. Za njo so poskakale še piške. Vrata niso imela ključavnice in so se dala odpreti. Koklja je s piškami tiho pobegnila domov. Vse so se srečno rešile.

Koklja je zjutraj vstala, zbudila je piške in jih vprašala: „Katera mi hoče danes pomagati pri delu?“

„Jaz, jaz, jaz!“ so vpile piške.

Prva piška je šla po drva. Druga piška je prinesla vodo. Tretja piška je pometala po hiši. Četrta piška je kuhala zajtrk. Vse piške so delale. Rade so pomagale mami. Bile so pridne. Pri delu so pele:

„Rade gremo po vodo,
hišico pometemo,
rade drva nosimo,
kuhati pomagamo,
ker imamo mamicco
rade prav zelo.“

Zvečer je lisica spet prišla pred hišo, toda vrata so bila trdno zaklenjena.

„To je pa že od sile! Vsega mi je dovolj. Tega ne smem. Onega ne smem. Kar od doma bom pobegnili. Drugje se mi bo boljše godilo,“ je godrnjal mucek Mac, ker ga je mamica pravkar krepko okregala. Celo s tačko mu jo je pritisnila po črnem kožuščku. In to samo zato, ker si je nosek premalo umil. Kakšna krivica! Prava reč, takšenle premalo umiti nosek!

Sploh je bil tisti dan za mucka Maca izredno nesrečen. Zjutraj ga je gospodinja spodila z mize, ker je hotel povohati smetano na mleku. Res samo povohati, častna beseda. A gospodinja se je ujezila:

„Ti mrcina mačja! Poberi se na tla, vč,“ ga je pognala. Mamica pa ga je karala: „Zapomni si: pošteni mucki ne skačejo na mizo.“

In nato opoldne, ko mu je mamica ujela miško. Ujela jo je in spustila na tla. Mac se je hotel z miško poigrati. Kaj more za to, če mu je ušla? Mamica pa huda:

„Takšne lenobe pa še ne!“

Joj, kako ga je kregala! Sedaj pa še to z noskom. Sploh nikoli ni umil tako, da bi bilo mami všeč. Res je najbolje, da odide v svet. Tako je sklenil in je odšel.

Hodil je dolgo dolgo. Postal je utrujen. Hotel si je odpočiti. Zagledal je kurmik in pred njim kokošjo družino. Poprosil je:

„Ali smem malo k vam?“

„Ko-ko, kodajs, to pa ne. Še piščančke bi mi utegnili pohrustati,“ je zavpila nanj koklja in se zapodila za njim.

Mac je zbežal, kolikor so mu le dale vse štiri tačice.

„Eh, če ni bilo tu, bo pa drugje,“ si je dejal in odtačal k pasji utici.

„Hov-hov, kaj pa ti stikaš tod?“ je zarežal proti njemu strogi čuvaj.

Mijav-mijav. Rad bi si malo oddahnil pri tebi. Pa lačen sem tudi,“ je potožil Mac in od strani gledal skledico, kjer je imel čuvaj kosilo.

„Kaj pa misliš! Pri nas ne sprejemamo potepuhov, hov, hov hov, hov,“ je zalajal Čuvaj.

Joj, kako se je prestrašil Mac! Joj, kako je tekell!

Prišel je do hišice v vrtu. Obsedel je na pragu in popraskal po vratih.

„Mijav, jav, jav, jav,“ je jokal ves žalosten, lačen in nesrečen.

Odprla je gospodinja, a brž ko ga je zagledala, je zopet zaprla vrata. Mislila je

namreč, da kliče njena muca. Tujega mucka pa ni hotela spustiti v hišo.

„Mijav, jav, jav,“ je prosil mucek Mac. A vrata so ostala zaprta.

Šel je naprej, ubogi Mac. Poskusil je najti zavetje še pri zajčkih, kravicah in celo pri pujskih v hlevu.

Toda nikjer ga niso marali. Ves obupan se je zavlekel v grmovje in razmišljal, kaj naj stori.

Nad njim je v gnezdecu sedela ptička — mamica. Pravkar je mladičkom ščebetala uspavanko za lahko noč.

Mucku Macu je postalo hudo. Zahrepenel je po svoji mami. Kar takoj se je napotil proti domu. Dolgo je hodil.

Plašno se je doma splazil k mami. Bal se je, da bo zopet kaznovan.

Toda mama muca ga je stisnila k sebi.

„Le kod si hodil? Tako sem se že bala zate!“ je rekla.

Mucka Maca je bilo sram. Ni ji povedal, da je hotel za vedno pobegniti od nje. Stiskal se je k njej in zatrdil:

„Vedno te bom ubogal. Priden bom. In nosek si bom umil.“

„Tako je prav, jav mrjav,“ ga je božala mamica muca in zopet je bilo vse dobro.

Pregovori

- Kdor veliko govori, veliko ve, ali veliko laže.
- Stara navada — železna srajca.
- Kar mačka rodi, miši lovi.
- Kdor noče, kmalu najde izgovor.
- Po slabi družbi rada glava boli.
- Kakor se nagne drevesce, tako raste drevo.
- Kdor se brati z volkom, mora z njim tudi tuliti.
- Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri.
- Na soncu je toplo, pri materi dobro.
- Rana ura — zlata ura.
- Vsak je svoje sreče kovač.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA —

bom pri volji, da bi te poslušal. Raje povej, kod si hodila! Pa saj ni treba, to ni več nobena skrivnost. Tvoja bolezen, ha! Pravljica! Čemu se me izogibaš? Zašla si v slepo ulico!”

„Bogdan, oprsli,“ ga je prekinila z užaloščnim vzklikom. „Ne bodi tako grob z menoj! S teboj sem bila vedno odkrita in dobra. Nisem ti dolžna ničesar. Midva sva končala. Razgovarjava se lahko le še kot dobra znanca. Jaz v vašo družino ne spadam. Vsem bi bila vsak dan odveč. Dobi si žensko iz svojih krogov! Ne vem, zakaj nočeš razumeti človeka. Če je tako, ti moram povedati resnico, čeprav jo boš težko prenesel. Zaljubila sem se v človeka, ki je v nasprotnem taboru. V partizanskega ilegalca. Kaj morem za to? Nisem bila nikoli politik in srce se ne meni za politiko.“

Bogdan je široko razprl oči in od jeze bledele. „Kaj vse človek doživi pri tebi! Ne znaš se brzdati! Taka si kot aprilsko vreme. Kje je? Kaj dela ta tvoj oboževalec?“

„Menda je pri VOS, če te že tako zanima.“

„Fuj, v ubijalca! Tudi po mojem očetu sopejo in po meni. Vedel sem, da nisi nič prida. Doma so me vedno svarili, toda Bogdan je človek, ki hudo povrača z dobrim. Motiš se. V tem težkem času, ko prihaja preizkušnja nad nas, nisem prišel moledovat za tvojo ljubezen. Nisem več Bogdan. To ime je zdaj zgodovina. Valjhun sem, razumeš! Zapomni si to ime! Morda bi ti koristilo in misli na to, kako si ravnala z menoj!“

„Groziš? Ne razumem te, kaj govoriš.“ Ana je bila spričo njegove nenadne spremembe v glas uresnično presenečena.

„Vem. Misliš si, da imaš pred seboj bahača. Sem pri policiji in imam zveze od škofa do generala.“

Ana se mu je začela na glas smejati. Vedela je, da je bil kot otrok ministrant in da ga je vzgajala Katoliška ak-

cija. In tudi to, da je v vseh družbah pomenil samo toliko, kolikor je veljal očetov denar. To pa so vedeli vsi, razen njega. Njen smeh ga je spravil v obup. Segel je z roko v suknjič, potegnil pištolo in jo nameril nanjo.

„Poglej jo! Lahko te aretiram in te odpeljem na policijo, pa boš imela svojega vosovca! Prijeli te bodo tako, da boš povedala še za svoje predlanske sanje. Nobena legitimacija ti ne bo pomagala.“

Njen obraz je spreletela senca strahu, ki je bila dobro igrana. Pokrila si ga je z dlani in začela jokati. „Kako tuj mi postajaš! Kako sovražen! Mislila sem, da se šališ!“

Tone Svetina: VOJNA TAJNA

lhtenje se je trgalo iz sunkovito dvigajočih se prsi in solze so ji polzele po licih. Bogdan je spravil orožje in se

začel nervozno presedaati. Ves načrt se mu je podrl. Njene solze so ga ganile. Hotel jo je potolažiti:

„Ana, poslušaj, saj ti nič nočem. Pomiri se in obljubi mi, da boš to, kar ti povem, ohranila zase! Povedal ti bom, po kaj sem prišel in te že dvakrat iskal. Ne bo me več k vam, z menoj ne boš imela več nadleže.“

Prenehala je jokati. Z robcem si je obrisala solze in se zagledala vanj z velikimi, otožnimi očmi, „Kaj si zvedel?“ je vprašala s tesnobnim glasom.

„Dobro. Povedal ti bom. Samo molči kot grob! Gestapo vohlja za teboj. Zasedujejo te. Za božjo voljo nehaj, če ti je kaj za glavo. Dobil sem podatke iz strogo zaupnih virov in mnogo tvegam, ker sem ti povedal.“

„Ne! Nemogoče! Ti me hočeš prestrašiti!“ je zaigrala preplašenost in čakala, kaj bo še povedal.

„Verjemi ali ne! Le nečemu se čudim! Kako ljudje obračajo plašč po vetru! Nemcem gre slabo, toda tudi če propadejo, tu sovjetije ne bo. Bela vojska je za to porok in zahodni zavezniki.“

Zresnila se je. „Hvala za opozorilo! Zelo sem ti hvaležna! Povem ti pa nekaj: naj vohljajo za mano. Ne bojim se. Odšla bom v hosto. Pa naj me lovijo. Tebi zaupam, da me ne boš izdal.“

Bogdan je bil zbežan. „Razočaran sem nad teboj in grenko mi je pri duši. Žal mi je za teboj. Norčuješ se iz usode. Jaz ti oproščam. Ženska si, dolge lase imaš in kratko pamet.“

Bogdan je vstal, oblekel površnik in se ponosno vzravnal. „Želim ti vso srečo! In upam, da se boš premislila!“

Stopil je po hodniku in jezno zaprl večna vrata.

Nova pota v prašičereji

Razvoj koncentracije v prašičereji najlaže ocenimo, če primerjamo razvoj števila prašičerejev v naši državi. Teh so leta 1960 našli okoli 391.300; do leta 1965 se je njihovo število skrčilo na 320.600, do leta 1968 pa na okroglo 313.800. Tako se je torej število prašičerejev tekom zadnjega desetletja v naši državi skrčilo za okroglo četrtino. V prihodnje se bo še naprej krčilo.

Kako neobhodno potrebna je koncentracija v prašičereji in kakšne možnosti so ji še dane, bomo spoznali iz naslednje primerjave: Leta 1964 okoli 40 odst. prašičerejev ni imelo več kot eno plemensko svinjo, 84 odstotkov pa je bilo takih, ki so redili le eno do tri plemenske svinje. Samo dva odstotka kmetov je redilo več kot 10 plemenskih svinj. Podobno sliko daje primerjava celokupnega števila prašičev v avstrijskih kmetijskih posestvih. Leta 1964 je bilo nad 80 odstotkov kmetov takih, ki niso redili več kot 10 prašičev, in le 0,8 odstotka je bilo takih, ki so redili 50 in več prašičev.

Ob tako neugodni strukturi prašičereje je bilo ob stopnjujoči se zahtevnosti do prašičereja mesa razumljivo, da so morali številni kmetje prašičerejo opustiti in da se je pričelo večati število tistih, ki so jo začeli intenzivirati in prirajati take prašiče, ki jih trg zahteva in dobro plača. Ta razvoj pa še ni pri kraju. Število kmetov, ki prirajajo prašiče od desetih in več svinj, zadnje čase naglo narašča. Ker se kvaliteta takih prašičev bistveno razlikuje od kvalitete rej s kmetij, kjer sta le ena ali dve plemenski svinji, in ker se na trgu s prašiči taki kmetje ne morejo tako uveljavljati kot tisti z desetimi in več svinjami, je pričakovati, da po malem tisti, ki gledajo prašičerejo še vedno le kot postransko panogo, z njo ne bodo prišli več na račun in jo bodo morali prej ali slej opustiti.

Kakor v državnem merilu se podoba prašičereje spreminja tudi na Koroškem. Leta 1964 je bila razdrobljenost prašičereje na Koroškem še hujša kot v državnem merilu. Ob taki razdrobljenosti o kvaliteti prirajenih prašičev ni moglo biti govora. Takrat Koroška mesnatega prašiča še ni poznala, čeprav jih je koroški trg, zlasti v poletnih mesecih, to je v turistični sezoni, čedalje bolj zahteval.

Od tega časa se je tudi na Koroškem že marsikaj spremenilo. Mesnati prašič je postal v deželi pojem. Na trgu dosega v povprečju za 10 odstotkov boljše ceno od ostalih prašičev. Toda to ni edina korist, ki jo ima sodobno usmerjen prašičerejec; njegova korist je tudi v tem, da kilogram mesa na prašiču ceneje priredi od kilograma šepa ali masti.

Z mesnatim prašičem je na koroškem trgu prodrli južnokoroški krožek za zrejo in pitanje prašičev, ki jih je leta 1965 začel organizirano zrejati in prodajati ter je spričel tega našel v koroški kmetijski zbornici in v koroški Raiffeisnovi zvezi uvidevna partnerja tako pri pospeševanju zreje in pitanja mesnatih prašičev

kot pri uvedbi cen, ki se ravna po kvaliteti takih prašičev. Pliberškemu zgledu oz. zgledu južnokoroškega krožka za zrejo in pitanje prašičev sledi čedalje več kmetov, ki se združujejo v podobne krožke. Skupno je v deželi na področju prašičereje sedaj 7 takih krožkov, ki štejejo okoli 190 članov. Konec minulega leta so imeli ti krožki okroglo 700 priznanih plemenskih svinj. S temi krožki niso zajeta le glavna področja koroške prašičereje, to sta velikovski in wolfsberški okraj, marveč v določeni meri tudi spodnja Ziljska dolina, zgornja Dravska dolina in območje sodnega okraja

kvalitete kmečkih pitancev. Kar pa taka pitališča sama ne zmorejo, je zrejo potrebnih pujskov; pujske taka pitališča skoraj v celoti dokupujejo.

Torej je delitev zreje pujskov od pitanja prašičev nekaj stvarnega. Kmečki prašičerejec lažje redi 10 plemenskih svinj za zrejo pujskov kot pa pita 100 ali 150 prašičev hkrati.

Vprašanje, ki pri tem nastane, je organizacija pravočasnega vnovčenja odstavljenih pujskov. Ta organizacija je sedaj speljana. Krožki za zrejo pujskov s pomočjo kmetijske zbornice usmerjajo izbiro svinj za pleme in časovni pri-

Kakor na drugih področjih kmetijske proizvodnje, je desetletje 1960—1970 tudi v prašičereji prineslo nove oblike tako v zreji prašičev kot v njihovem pitanju in v načinu njihovega vnovčenja. V naši državi je ta razvoj v prašičereji tembolj upoštevavanja vreden, ker daje prašičereja dobro četrtino celokupnega dohodka kmetijstva; vrednost proizvodnje prašičev presega pet milijard šilingov, torej je večja od bruto proizvodne vrednosti industrije mineralnih olj ali lesa v naši državi. Zato ni čudno, da so kmetje, ki v svojem kmetovanju gredo z razvojem, že začetkom šestega desetletja spoznali, da je prašičereja sila zanimiva gospodarska dejavnost, ker marsikje lahko več donša kot govedoreja. Od tega časa naprej opažamo, da ob priložnosti enakem številu prašičev in ob naraščanju njihove ponudbe število prašičerejcev neprestano narašča. To pa kaže, da gre razvoj prašičereje v smeri koncentracije.

Winklern, torej območja, kjer je spričo majhnih površin, ki jih kmetje posedujejo, prašičereja posebno zanimiva gospodarska panoga, ker ni vezana na rastlinsko proizvodnjo.

S tem je torej tudi na Koroškem ubrana pot koncentracije in intenzivacije prašičereje. Kakor po drugih zveznih deželah, pa ubirajo koroški prašičerejci tudi že pot specializacije v prašičereji, ki obstoji v tem, da se med prašičerejci začenja uveljavljati delitev zreje pujskov od pitanja prašičev.

Potreba take delitve v prašičereji postane očitna, če upoštevamo dvoje:

- Tudi v prašičereji je zaslužek rejca odvisen od števila prašičev, ki jih letno spravi na trg. Pri eni sami plemenski svinji se s prodajo pujskov ta zaslužek po odstetju proizvodnih stroškov giblje pri 3000 šilingov, pri desetih svinjah pa pri 30.000 do 35.000 šilingov. Za dosego tega zaslužka je treba na leto spitati 200 do 300 prašičev.

- Ob taki relaciji je razumljivo, da se v pitanju prašičev vsebolj uveljavljajo velika pitališča, ki pitajo v partijah po 200, 500 in več prašičev. Za trg so tem bolj zanimiva, ker po obsegu svoje ponudbe mesno industrijo bolj zadovoljujejo, kot jo more zadovoljiti kmečka ponudba, in ker je tudi kvaliteta njihovih pitancev bolj izenačena od

pust teh, istočasno pa skrbijo za ustrezno kvaliteto zrejenih pujskov, medtem ko je Raiffeisnova zveza že lani prevzela posredništvo pujskov med člani krožkov in kupci. To sodelovanje se je lepo ugledilo, pri čemer se je zlasti pokazalo, da povpraševanje za kvalitetnimi pujski, ki so označeni, zelo naglo narašča. Njihova cena je za okroglo 5 odstotkov nad ceno neoznačenih pujskov.

Prašičereja na Koroškem je torej postala drugačna kot je bila. Prašičerejci imajo zagotovljene vse pogoje za intenzivacijo in koncentracijo ter za specializacijo v smeri delitve zreje pujskov od pitanja prašičev. Zagotovljeno pa imajo tudi jamstvo za pravočasen odkup in za ceno, kakršne je vredna kvaliteta prodanih pujskov oz. pitancev.

Toda kakor na splošno v gospodarskem življenju in dogajanju, gre tudi v prašičereji razvoj naprej. Razvoj prašičereje v svetu je še vedno vidno pred razvojem na Koroškem in v naši državi. Če to spoznamo, istočasno vidimo, kaj bo treba na področju prašičereje v prihodnje najprej napraviti. Na trgu zahtevajo od prašiča veliko mesa in malo masti. Zahtevajo pa tudi, da bodo vsi prašiči v kvaliteti kolikor le mogoče enaki. Kvaliteta in njena izenačenost pa sta odvisni od treh činiteljev, namreč

- od dednih lastnosti merjasca kot očeta,
- od dednih lastnosti svinje kot matere,
- od načina zreje in pitanja.

V praksi imamo vprašanje izbire med merjasci in vprašanje načina zreje in pitanja prašičev že kolikor toliko trdno v rokah. Pri izbiri plemenskih svinj pa smo v bistvu še vedno tam, kjer smo bili pred desetimi leti. Za pleme ne odbiramo, marveč jemljemo, kar se nam na oko dopade. Vse premalo tudi primerjamo, v koliko v praksi s parjenjem svinj z različnimi merjasci dedne lastnosti pujskov izboljšamo ali poslabšamo. Končno pa je tudi ponudba kvalitetno preizkušenih plemenskih svinj na zadevnih sejmih še vedno zelo pičila.

Odbira in rejsko delo med plemenskimi svinjami je zato prva naloga krožkov. Pri tem bodo morali zlasti upoštevati, da čisto pasemsko parjenje prašičev čedalje bolj zgublja na veljavi. Za kmeta oz. prašičerejca gospodarsko zanimivejše in rentabilnejše je križanje. V tej smeri imamo na Koroškem možnost, da parimo svinje žlahtne pasme z merjasci podeželske pasme in narobe. Gnezda pujskov so po takem križanju navadno številnejša in kvalitetno boljše od gnezd po čistopasemskem parjenju.

Toda v svetu gredo že naprej. V prašičereji uveljavljajo sedaj to, kar so pred desetimi leti uveljavljali v perutinarstvu: načrtno medpasemsko gospodarsko križanje prašičev ali zrejo hibridov. Cilj zreje takih križancev za pitanje je: docela izkoristiti dedne lastnosti prašičev za dosego optimalne rentabilnosti zreje in pitanja. Tako medpasemsko križanje med tremi ali štirimi pasmami prašičev ustvarja možnosti za odpravo nekontroliranega cepljenja dednih lastnosti, ki je zaenkrat največje zlo kmečkih rej prašičev.

V Avstriji trenutno še ni prijemljivih dokazov, da se bomo z zrejo hibridov že v kratkem ukvarjali. Toda dokazi za taka prizadevanja se tudi pri nas že lahko v kratkem pokazajo. V Sloveniji tečejo tovrstni poskusi že četrto leto, in sicer v dveh smereh: na eni strani preverjajo uspehe križanja črno pasastih svinj z merjasci landrace in pietrain, na drugi strani pa uspehe križanja svinj landrace z merjasci bele žlahtne pasme. Kakor izgleda, bodo rezultati teh poskusov že v kratkem dosegli stopnjo, ki je potrebna za prehod na sistematično križanje za potrebe prašičerejske prakse.

Nova pota v prašičereji kažejo, da za prašičerejca, ki jim ne sledi, po malem na trgu s prašiči ne bo več prostora. Zahteve, ki jih imajo na trgu do svinjskega mesa, se ne manjšajo, marveč se večajo. Domači ponudbi na trgu s svinjskim mesom čedalje bolj konkurira kvaliteta ponudbe iz drugih dežel. Če hočemo v tem razvoju obdržati prašičerejo kot donosno panogo koroškega kmetijstva, potem je potrebno, da jo koncentriramo v proizvodnih krožkih, ki so edini v stanju, da v kratkem času izvedejo potrebno intenzivacijo zreje in pitanja ter specializacijo v smeri delitve zreje od pitanja prašičev. Pri vsem tem prizadevanju gre tudi v prašičereji za tistih 5 odstotkov, ki pomenijo dobiček ali pa zgubo vsake gospodarske dejavnosti.

Blaž Singer

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA —

in prahu ter ga vrtinčil med hišami. Čakala ga je v mraku v stranski uličici. Odpeljal jo je v predmestje. Avto je pustil nasproti nemške stražarnice. Ko sta stopila iz avtomobila, sta morala zavirati ovratnike. Major je postal in se razgledal. Ulice so bile prazne in pustje. Hodila sta po predmestju in krenila k vilam z vrtovi. Stopal je naglo, da ga je komaj dohajala. Zavila sta v vrt, ki je bil ograjen z visoko živo mejo in zasejan s sadnim drevjem. Šla sta po zanamarneni poti proti vili, ki se je svetlikala iz teme. Major je potegnil iz žepa ključke in se vzpel po kamnitih stopnicah. Brez besed je odklenil in vstopila sta v prostrano vežo. Za seboj je vrata zaklenil in jih zapahnil. Z žepno svetilko je posvetil po stopnicah. S tesnobo v srcu se je vzpenjala za njim v prvo nadstropje. „Kako mrk je danes,“ je pomislila. Vozil je divje, kot bi bil jezen. Tako odmljen in skrivnosten pred njo še ni bil. Bala se je, da ni kaj izvedel o Blisku, ker je Melita prinesla vest, da ga je policija iskala na domu. Njegov molk jo je napravil majhno in negotovo. Doslej se je z moškimi, ki so ji dvorili, poigravala. Strah pred neznanim ji je prvič zbudil čustvo nezaupanja. Rada bi se izrgala njegovemu vplivu.

Vstopila sta v sobo. Zagrnil je okna in prižgal luči. Odložil je na mizo avtomat in štabno torbo in slekel usnjene plašč. Ana se je radovedno razgledovala po sobi. Širok kavč, velika knjižna omara, trije fotelji bogate zavese in dve impresionistični sliki na steni. Ob zatemnjenem oknu je bilo zloženih nekaj zabojev nemških ročnih granat, ob njih pa je stala italijanska lahka strojnica. Pohištvo in slike so bile zaprašene, kar je kazalo, da v sobi že dolgo ni bilo nikogar.

„Slecite se Ana! Takoj bo toplo. Mimogrede pa si ogledite to prekleto zaprašeno gnezdo,“ je dejal Wolf in vključil električno peč. „Lastnik vile je bil prebrisan buržuj, ki je hotel sedeti na dveh stolih hkrati. Delal je z Lahi in

kasneje z nami, podpiral pa komuniste. Z Lahi mu je šlo imenitno. Nabral si je dosti denarja. Mi pa smo ga hitro imeli. Spravili smo ga na hladno. Sedaj je v taborišču in se uči ceniti delo, ki osvobaja. Gotovo mu je zamašeni trebuh že splahnel. Bodo že naučili iskrenosti to judovsko dušo. Kdor ni z nami, je proti nam. V totalni vojni je zlata sredina najbolj nevarna. Čakajo kot grabežljive hijene in se pridružijo zmagovalcu, da bi premagance žrli pri živem telesu. To je ogabno!”

Ana je sedla k pečici, si grela roke in se skušala prijazno nasmehitati. Kadar sta bila sama, je navadno govoril on, ona pa ga je poslušala.

Pozorno jo je pogledal.

„Nekam otožni ste danes in v skrbeh? Kaj je z vami? Prišel sem, da me razvedrite. Naravnost iz begunjskih zaporov. To je težaško delo. Vedno sem zamorjen, kadar me pot zanese med to bedno rajo, zapisano smrti, ki ji mržnja kar vre iz oči. In še vi otožni. Ali ne bo smešno, če bova jokala vsak v svojem kotu.”

„Saj nisem otožna. Le vaša slaba volja je prešla name.”

Mene mineva. Samo da vas vidim, se mi oči spočijejo in misli sproste. Naj vam bo v ponos, da sem za vas ukradel nemški državi to noč, ki jo bova skupaj prebila. Moral bi biti na važnem sestanku. Težko se bom opravičil, pravzaprav dovolj verjetno zlagal,“ je dejal major in vrgel svojo kapo, okrašeno z mrtvaško glavo, jezno in naveličano v kot.

Sedla je v fotelj, se globoko pogreznila vanj in prijete neje razpoložena dejala: „Zelo ste ljubeznivi, gospod major, da mi posvečate takšno pozornost. Ne vem, če jo zaslužim.”

„Vredni ste je. Veste, nimam nikogar s komer bi se

porazgovoril sproščeno, odkrito. Večna igra mi je odveč in me utruja. Včasih bi kar bruhal. Večina mojih živi od povelj in ukazov. To mehanizirano občevanje je zame prezozko, ker mislim s svojo glavo, ki jo seveda zelo cenim. Poleg tega hočem dati tej vojni svoj osebni značaj. Doživeti jo hočem po svoje, jo po možnosti preživeti in imeti od nje, kar je količkaj vrednega in dosegljivega z neprevetlim tveganjem. Upam, da so vam moja načela všeč.”

„Edino pravilna,“ mu je potrdila. „Srečni ste, če jih boste lahko uresničili. Jaz sem vas zelo pogrešala in razmišljala sem o vsem, kar ste mi povedali. Kar pijana sem bila od vaših resnic in strah me je bilo.”

Majorju je laskala njena pripomba. „Kar vam govorim, Ana, je samo zame in za vas. Te misli niso za ulico. Neuporabne so za parole. Niso nihi za šolo. Niti za množico. To je ostanek nečesa, kar je v naši državi greh in kuga najhujše vrste. Tej bolezni pravijo individualizem. Tega pa zdrava sodobnost ne prenese, ker je v nasprotju z že izdehlanimi resnicami, lepo spakiranimi v reklamnih zavojčkih, ki jih dobiš na vsakem vogalu. Naš kult je nadomestek. Naj vam naštejem še nekaj čudovitih nadomestkov stoletja: margarina za maslo, saharin za sladkor, bordel za ljubezen in krematoriji za bolnišnico. Jaz pa sem sovražnik vsega tega. Všeč mi je vse, kar je pristno in vse, kar je redko. Zato tudi tvegam. Midva bova to noč preživela pristno. Vzemite mojo torbo! Prinesel sem vsega, kar si lahko poželite originalnega v času nadomestkov. Lačen sem! Končno ne pravijo ljudje zastoni, da gre ljubezen skozi želodec.”

„Če je tako, moram malo urediti po našem okusu. Pogrela sem se,“ je dejala Ana, našla krpo, pobrisala prah, pregrnila mizo in nanjo zložila stvari, ki jih je prinesel.

(Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

H. L. ROMM

Prijatelj prijatelj

Gospod Parker je zaslijal šum avtomobilskega motorja. Pogledal je na uro — bilo je že pozno. Ko je zazvonil zvonec, je šel odpirat vrata. Človek, ki je stal pred njim, je bil videti skrbno opravljen. Njegova fiziognomija je kazala inteligenco in njegova obleka je bila elegantna.

— Gospod Parker, kajne?
— Da, to sem jaz. Kaj želite od mene?
— Ime mi je Tenser. Prosim, da mi oprostite, ker vas motim ob tem času. Gospod Bronx me je prosil, da vam nekaj sporočim.

— Gospod Bronx? Vstopite, prosim! Njegovi prijatelji so tudi moji prijatelji. Bronx in jaz sva člana istega kluba. To gotovo veste.

Tenser je pritrdil:
— Da, vem.
— Izvolite sedeti! — je dejal Parker. — Na žalost sem popolnoma sam. Ali vam smem ponuditi kozarec martinija?

— Naj vas moj prihod ne vznemirja! — je odgovoril Tenser. — Sicer pa menim, da vam ni neugodno, ker ste sami. Slišal sem, da ste, recimo, da ste človek, ki živi zelo osamljeno. Parker se je nasmehnil.

— Samo mirno recite: posebnež! Prav imate. Gotovo vam je to povedal Bronx. Prosim vas, sedite, gospod Tenser. Povejte mi, kaj je z Bronxom? Zakaj mi ni telefoniral? Ali je morda zbolel? Da se mu ni kaj pripetilo?

— Bodite brez skrbi! — je dejal Tenser. — Nič se mu ni pripetilo. Toda bi me hoteli malo poslušati? Glejte, kakih sedem dni sem proučeval vaše navade. Vem, da ste premožni, da skoraj ne sprejemate obiskov in da ste brez služinčadi.

— Veseli me zanimanje, ki ste ga pokazali za moje zasebno življenje! — je zadovoljno rekel Parker. — Čeprav ne razumem...

Tenser ga je prekinil s kretljivo roko:

— Ne zamerite mi, če vas moram prekiniti. Moj čas je omejen.

— Kako naj to razumem, gospod Tenser? — je vprašal Parker z nekoliko povišanim glasom.

— Glejte, gospod Parker, vse to sem vam povedal, da bi vas prepričal, kako sem mislil na vse.

— Mislili ste na vse! Zato mi ne delajte nepotrebnih težav! — Tenser je potegnil iz žepa revolver.

Parker je dvignil obrvi in rekel kratko:

— Torej takšni ste?

— Da, takšen sem pa želim, da ostanete mirni.

— A kaj naj vse to pomeni? Kakor vse kaže, gospoda Bronxa sploh ne poznate.

— Točno! Menda uvidite, da sem moral najti izgovor, ker me sicer ne bi pustili v hišo.

— In kaj sedaj?

— Kaj sedaj, kaj sedaj! — je zagodrnjal Tenser, a se je kmalu zopet pomiril. — Oprostite, danes sem nekoliko živčen.

— To ni nič čudnega pri vašem poslu! — je zamomljal Parker — Torej, kaj hočete?

— Gospod Parker. Z vso gotovostjo domnevam, da imate v hiši nekaj gotovine.

— Z drugimi besedami: s svojim denarjem kratko malo ne morete izhajati.

Tenser je stresel pepel s svojega rokava.

— Ni potrebno, da na ta primer gledate tako prozaično. Upam, da me boste razumeli, če se malo poglobite v mojo filozofijo.

— Po čem sklepate, da imam v hiši gotovino?

— Ugotovil sem, da že deset dni niste bili v svoji banki.

— Odlična ugotovitev! — ga je pohvalil Parker. — Torej prav gotovo tudi veste, da se od časa, ko sem dvignil denar, sprehaja policaj ob moji hiši.

— Seveda vem, toda policaj brez razloga ne bo stopil v hišo.

— Mogel bi pa poklicati na pomoč.

— To je vaša pravica, — je soglašal Tenser. — Toda verjetno si te po-

moči ne boste poslužili, ker ne veste, ali ne bom streljal.

— No, menda zaradi nekaj funtov, — Parker se je nezaupljivo nasmehnil, — ne boste obremenjevali svoje vesti z umorom?

— Načelno se strinjam z vami, gospod Parker. Vprašanje je samo, če ste vi pripravljeni preizkušati mojo vest.

Parker ni bil pripravljen, da to stori.

— Ne boste pobegnili daleč! — je rekel poučno. — Prav kmalu bi vas ujeli.

— To je moj poslovni riziko! Mislil sem, da zaradi tega ne boste na smrt zboleli. Moral bom izklopiti vaš telefon. Upam, da ne podcenjujete tega mojega previdnostnega ukrepa.

— Mislite pa res na vse! — je dejal Parker zajedljivo. — Krčevito razmišljam, če morda le niste kje napravili kake napake.

Tenser je sožalno zmajal z glavo: — Obžalujem vas! Ničesar nisem pozabil.

— Vaš avtomobil je pred vrati! — se je spomnil Parker. — Policaj se bo

temu začudil. Morda je avto celo ukraden.

— Pa četudi je ukraden, se policaj ne bo začudil, — je rekel Tenser in vstal. — Ker ga policaj ne more videti.

— Ne more ga videti? — Parkerjeve oči so se zasvetile.

— Ne more, ker sem ga postavil v vašo garažo, ki je bila odprta. Kolikor vem, je vaš avto pri mehaniku. Vse se je ujemalo kakor v filmu — Tenser se je dobrodušno nasmehnil. — To je bila pravzaprav edina stvar, ki me je vznemirjala. Vse v vsem sem vam zelo hvaležen, da je moj obisk omogočil, no, dobro kupčijo.

Parker je zadržano vzdihnil: — Garaža je bila odprta? Kako sem le mogel pozabiti na to?

— Ne vznemirjajte se zaradi tega, — je rekel Tenser. — Težko je verjeti, kako lahko včasih majhne nepazljivosti povzročijo velike posledice, ali ne?

— Prav imate, dragi prijatelj! Človek se nikoli ne izuči. Vdam se! Zdaj je tudi Parker vstal.

Tenser je nekoliko nezaupljivo spremljal Parkerja do vzdane blagajne. Parker jo je odprl, vzel iz nje zavitek bankovcev in jih ponudil Tenserju, ki jih je strokovno pregledal.

— Srčna hvala, gospod Parker. Saj je celo več, kakor sem pričakoval. Upam, da vam ta zguba ne bo povzročala prevelikih skrbi.

— Veste, — mu je rekel Parker zasmehljivo. — Gojil sem posebno ljubezen do tega denarja. Morate me razumeti, da se le nerad ločim od njega.

Tenser je bil nekoliko neodločen in zmeden hkrati.

— Pa tudi vi morate razumeti, da je moj posel zelo naporen. Sicer pa sem se pri vas že predolgo zadržal.

Stopil je k telefonu in iztrgal žice iz zida. Parker ga je opazoval s tihim zadovoljstvom. Tenser je pohitel k izhodu.

— Vedno se vas bom spominjal, gospod Parker! — je dejal prisrčno, stopil skozi vrata in od zunaj dvakrat obrnil ključ v ključavnici.

— Samo da ti ne bo škodilo, dobri mož! — je dejal Parker sam pri sebi. — Vrata garaže so bila odprta! Odlično!

Parker je stopil k pisalni mizi in s palcem krepko pritisnil na gumb. Brž ko je zaslišal šum motorja, je s palcem krepko pritisnil na gumb.

S tem je sprožil poseben mehanizem, ki je zapiral železna vrata garaže...

IZREKI

● Velika ljubezen je tiho izpolnjevanje malih stvari.

○

● Varneje je ubogati kot zapovedovati.

○

● Le tisti, ki obvlada sebe, lahko obvlada tudi druge.

○

● Sebična duša ne more uliti dolgočasju.

○

● Ustvariti prijeten dom iz štirih golih sten — zmore samo žena.

○

● Brez napredka tudi vsakdanjosti ne bi bilo.

Profesor Vajhselbaum je vedno izredno logično mislil. Nekega dne je ravno premišljeval o tem, kaj bi storil v primeru potresa, ko se je zaletel v neko gospo, ki je šla s starejšim gospodom mimo kavarne „Union“.

„Neroda!“ je dejal damin spremljevalec z glasom, ki je pač primeren za take vzdevke.

Gospod profesor Vajhselbaum se ni zmedel niti za hip.

„Ponovite, prosim, še enkrat, ni izključeno, da nisem prav slišal!“

„Dejal sem, da ste neroda.“

„Dobro,“ je dejal profesor. „Vi torej trdite, da sem neroda. Z drugimi besedami: menite, da sem zagrešil neko nerodnost. Nerodnost je nevredna lasnost, vredna prezira. Kdor pa je vreden prezira, se ga gleda od zgoraj navzdol. Če pa se nekoga gleda zviška, je tisti človek spodaj. Vi torej menite, da sem bitje na nižji stopnji kulture. Jaz pa sem zaradi tega užaljen in vas bom tožil zaradi žalitve časti. Za prijavo pa moram zvedeti vaše ime. Kje je tu kakšen policaj? Zdaj se še smeji! No, prav.“

Medtem ko so se okoli njiju začeli zbirati ljudje, psi, vozovi, tramvaji in otroški vozički, je profesor le nekako izvedel za ime svojega nasprotnika. Zvečer je zadovoljen sedel za mizo in si sestavil logičen ter sistematičen načrt za naslednji dan:

Vstal bom ob sedmih. Zajtrkoval bom ob osmih. Ob devetih bom začel brati časopise. Ob desetih bom zapustil hišo in odšel v kavarno. Ob desetih in petnajst minut bom zaprosil za spisek odvetnikov. Ob enajstih bom izbral tistega, ki ima pisarno v bližini kavarne. Ob enajstih in deset minut bom plačal račun. Ob enajstih in enajst minut bom vstal in odšel k advokatu. Mem pol enajsto in pol dvanaajsto bom oddal prijavo. Povratek domov, kosilo in počitek.

Drugi dan je izpeljal načrt do najmanjše podrobnosti.

Komaj teden dni pozneje se je znašel na zatožni klopi trgovec Kadlek, ki se je zagovarjal zaradi žalitve časti.

Njegov branilec je predlagal poravnavo. Profesor Vajhselbaum je predlog odločno zavrnil.

Profesor Vajhselbaum je prinesel s seboj več dokumentov, iz katerih je bilo razvidno, da beseda „neroda“ lahko pomeni tudi norčevanje iz neke določene osebe.

Nerodnež

„Gospod sodnik!“ je dejal profesor „dovolj je, če se poglobite v zgodovino nemško-francoske vojne. Po bitki pri Sedanu so naenkrat imenovali francoskega generala Macmahona — nerodnež. Posledica tega je bila, da so generala poslali pred vojno sodišče. Obsodili so ga na smrt in ga pozneje amnestirali. Vendar pa jaz tukaj ne govorim o amnestiji, marveč o možnosti ustrelitve. Iz vsega izhaja logičen zaključek: vi ste nerodnež, moral bi vas ustreliti. Torej mi je gospod Kadlek pretil z ustrelitvijo! Zategadelj zahtevam, da se obtožnica proti njemu razširi na... nevarno grožnjo. Na strani 189 Tolstojevega romana „Ana Karenina“ je opisan naslednji prizor: neki sluga je zliil krožnik juhe eni izmed gostij na obleko. In kako je reagirala dama? Vzkliknila je: „Neroda!“ Vsi so se začeli smejati, nekateri tudi zgražati. Na slugo se je zvalila peza prezira, damina obleka

Iz zaloge starih knjig

■ France Bevk: HIŠA V STRUGI , 120 str., br.	3.—
■ Pavel Heyse: STEKLAR IZ MURANA , 176 str., ppl.	6.—
■ Nino Salvaneschi: SONCE V SENCI , 184 str., pl.	9.—
■ Kersnik Janko: JARA GOSPODA , 96 str., br.	5.—
■ Jože Dular: LJUDJE OB KRKI , 208 str., ilustr., pl.	10.—
■ Miran Jarc: JALOV DOM , 112 str., br.	3.—
■ Jan Welzl: NA ZLATEM SEVERU , 256 str., ppl.	8.—
■ Marija Ahačič: ČUDA NARAVE , 96 str., ilustr., br.	4.—
■ Selma Lagerlöf: DEKLE Z MOČEVJA , 166 str., pl.	9.—
■ Vinko Bitenc: SONČNE PEGE , 128 str., br.	3.—
■ Oton Župančič: IZBRANE PESMI (Klasje), 192 str., br.	8.—
■ Franc Weiser: VATOMIKA ZADNI POGAVAR DELAVAROV , 64 str., br.	2.—
■ Rene Bazin: OSAMLJENA , 176 str., ppl.	7.—
■ Andre Lichtenberger: MOJ MALI HLAČEK , 128 str., br.	3.—
■ Jean Giono: HRIB — ČLOVEK IZ BAUMUGNESA , 176 str., ppl.	7.—
■ Radislav Rudan: ARGONAVTI , 212 str., ilustr., pl.	8.—
■ S. K. Podobirski: IZ SVETOVNE VOJSKE , 80 str., br.	3.—
■ R. D. Blackmore: LORNA DOONE , 320 str., pl.	9.—
■ Slavko Savinšek: GRČE , 120 str., br.	3.—

Posamezne knjige lahko naročite v knjigarni
KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC, WULFENGASSE

Za dobro voljo

Prijatelj reče prijatelju:
„Nekam izmučen si videti.“
„Da, res je. Pa kaj morem zato, če se moja žena tako boji strahov. Tako me zbudi, kadar zasliši kak šum.“
„Pa saj dolgoprstneži ne delajo šuma.“
„To sem ji dopovedal, ampak sedaj me zbujajo ponoči tudi takrat, kadar ničesar ne čuje.“

„Zakaj jo je Nada včeraj tako naglo pobrisala domov?“
„Dušan jo je užalil.“
„S čim pa?“
„Rekla mu je, naj ugame, koliko je stara.“
„In?“
„In ta klada nerodna je res ugamil.“

Jure stopi iz natrpanega avtobusa in vzdihne:
„Na srečo je konec teh muk. Ves čas sem stal na eni nogi.“
„Da, in to na moji,“ se oglasi glas iz avtobusa.

„Kaj nimaš več tajnice?“
„Ne. Odpovedala mi je službo, ker me je zasačila, ko sem poljubil svojo ženo.“
„Ne ženi si tega tako k srcu,“ prijatelj tolaži užaloščenega Frančka, „kmalu jo boš pozabil in si našel drugo.“
„Pozabil? Izključeno! Vse preveč sem ji kupil na kredit!“

V temni stranski ulici se srečata možakarja sumljive zunanosti.

„Denar ali življenje!“ zavpije eden.

Drugi pa se zasmee: „Odlično! Besedo ste mi vzeli z jezika, kolega!“

„Veste, nisem občutljiv. Lahko se smejem celo svojim lastnim neumnostim.“

„O, potem pa imate čisto prijetno, veselo življenje!“

Marjana bi šla rada na dopust.
„Toda, ljubica, misliti morava vendar na najine brezmejne dolgove.“
„Štefan, na to misliva lahko tudi na morju!“

pa je bila uničena. Od jeze je kar jokala. Slugo so potem odpustili in postal je izgubljen človek. Jaz pa prilagam pismeno potrdilo doktorja Pokornega s Hradčanov, da jaz nisem noben izgubljen človek ter da sem telesno kakor duševno popolnoma zdrav... Vendar, vrnimo se k zadevi. V Šparti so nerodneže utopili, sami besedi „neroda“ pa se je reklo „kinokefalos“, kar bi danes pomenilo „pasja glava“. O tem se lahko prepričate v knjigi profesorja Karla „Zgodovina za srednješolce“. Prilagam tudi svojo fotografijo in izjavo strokovnjaka v esteliki profesorja Martena, ki se glasi: „Profesor Vajhselbaum, ki mi ga je predstavil doktor Pokorny, je normalno raščen mož inteligentne zunanosti. Njegov poreklo je mešanica germanske rase z blagim slovanskim navdihom.“... Vendar, vrnimo se k zadevi! Ko sem imel osem let, sem nekoč odšel od doma v novi obleki. Spustil sem se po stopniški ograji in na koncu se mi je obleka nataknila na neki klin, da sem obvisel. Ko je na moj jok priletela mama, mi je dejala: „Ti nerodnež mali!“ Res, prav tako mi je rekla... ti nerodnež mali. Osmešila me je pred otroki, ki so se medtem zbrali in se mi smejali.

Ob zadnjih besedah pa je profesor Vajhselbaum prebledel. Nekaj časa je molčal, potem pa se je obrnil k trgovcu Kadleku ter mu z odločnim glasom dejal:

„Dejansko ste imeli prav. Če sem kot osemletni fantek bil majhen nerodnež, potem je logično, da sem pri osemindesetih letih velik nerodnež. Umikam tožbo in se vam opravičujem!“

Potem je zadovoljen zapustil sodno dvorano. Doma je v svojo beležnico življenjskih spoznanj zapisal sledečo formulo:

Osem let — majhen nerodnež, 48 let — velik nerodnež.

RADIO PROGRAM

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 16.00, 17.00, 18.45, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 6.40 Jutranja opažanja, 6.45 Vesela melodije, 7.20 Jutranja gimnastika, 7.25 Jutranja glasba, 8.05 Jutranja glasba, 9.00 Za prijatelje stare glasbe, 10.05 Komorni koncert, 11.00 Roman v nadaljevanjih, 11.15 Opaldanski koncert, 13.00 Operni koncert, 14.00 Dirigenti, orkestri, solisti, 14.45 Mednarodna gospodarska poročila, 15.00 Več uka, več znanja, 16.03 Stereo-koncert, 18.43 Pregled sporeda.

Sobota, 14. 5.: 6.45 Jutranja glasba — 9.00 Smeh sadi k olik — 13.30 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Pogled v znanstvene revije — 14.45 Orkestrski koncert — 16.15 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Evropa poje: Anglija — 20.00 Portret — 21.00 Avstrijski samostani — 22.10 Srce sveta — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 15. 5.: 6.05 Vesela melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 10.00 Maša — 11.00 Iz gledališča — 11.15 Velika simfonija — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert — 15.00 Mojstri klasične operete — 15.45 Evropa 70 — 16.15 Ljubite klasiko? — 17.05 Obzornik znanosti — 17.45 Deželnozbornske volitve na štajerskem — 19.10 Deželnozbornske volitve na štajerskem — 20.00 Opera oddaja — 21.05 Orkestrski koncert — 22.10 Mikromobil — 22.40 Rilke in Thomas Mann — 23.10 Glasba z Dunaja.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 6.30, 8.00, 10.00, 13.00, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Kmetijska oddaja, 5.40 Jutranja opažanja, 5.43 Pisane jutranje melodije, 6.00 Jutranja gimnastika, 6.45 Deželni razgled, 7.00 Glasbeni mozaik, 7.45 Lokalna poročila, 8.05 Zvenč jutranji pozdrav, 8.15 Obzornik za ženo, 9.00 Šolska oddaja, 10.05 Šolska oddaja, 11.30 Oddaja za podeželje, 11.40 Nasveti za vas, 11.45 Za avtomobiliste, 13.05 Deželni razgled, 13.30 Glasba po kosilu, 14.00 Za ženo, 14.15 Slovenska oddaja, 15.30 Otroška ura, 16.00 Venček melodij, 18.15 Odmev časa, 18.45 šport, 18.55 Lahko noč otrokom, 19.03 Pregled sporeda, 19.05 Zabeležite si, 19.35 Melodija in ritem, 22.10 šport iz vsega sveta.

Sobota, 14. 5.: 5.05 Veselo zaigrano — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Zvenč jutranji pozdrav — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Naša lepa domovina — 13.50 Za zbirateljce znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Po željah — 17.10 Pihalni zvoki — 18.00 Mala solistična parada — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Glasbena oddaja — 21.00 Zvenč Avstrija — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 15. 5.: 6.35 Ljudska glasba — 7.35 Godba na pihala — 8.05 Zvenč jutranji pozdrav — 8.15 Kaj je novega — 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Po željah — 16.30 Življenje in delo bratov Schrammel — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Majhen večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Otroški zbori — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Govori deželni glavar Sima — 19.40 Deželni razgled — 20.10 Kaj pravite vi, gospod Farkas? — 20.45 Majhen operetni festival — 21.30 Radijska groteska.

Ponedeljek, 16. 5.: 5.05 Ljudske viže — 8.05 Godba na pihala — 9.00 Francija pripoveduje — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.05 Šolska oddaja — 10.35 Človek v skupnosti — 11.00 Ljudske pesmi — 14.30 Za mladino — 14.45 Ljudska prosveta na Koroškem — 15.00 Lov je moje življenje — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 19.15 In kaj pravite vi? — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Pozdravi iz Švice.

Sreda, 18. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Pravljice iz vsega sveta — 9.30 Vesela note — 10.05 Šolska oddaja — 10.15 Kako beremo časopis — 10.30 Bolj zdravi s pomočjo pravilne higijene — 11.00 Ljudske viže — 14.30 Koroška večerj in danes — 15.00 Godba na orgle — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Oddaja združenja industrijalcev — 19.15 Govorica domovine — 20.10 Prispevek Avstrije k raziskovanju vesolja — 21.15 Staroavstrijska slikanica.

Četrtek, 19. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesela note — 10.05 Živalske zgodbe — 10.35 Problemi mladine — 11.00 Ljudske pesmi in glasba — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Diletto musicale — 16.15 Preproge — vrednostna nalozba, uporabni predmet ali okras — 17.10 Koncert po željah — 18.00 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 20.10 Koroški hišni koledar — 21.15 Iz domačega glasbenega življenja.

Petek, 20. 5.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Klavirsko delo Roberta Schumanna — 10.05 Kaj pomeni defenzivna vožnja — 10.15 Obdobja nemške književnosti — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroški profili — 14.45 Koroški avtorji: Andreas Fischer — 15.00 Koroški zbori pojo pesmi drugih narodov — 16.15 Zenska v kmetijstvu — 16.45 Koroški otroški zbori — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zvenč alpska dežela — 21.10 Pogovor čez mejo — 21.40 Veselo zaigrano — 22.25 Preko meja.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 14. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 15. 5.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 16. 5.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

Torek, 17. 5.: 13.45 Informacije — Mali recital — športni mozaik.

Sreda, 18. 5.: 13.45 Informacije — Materino srce.

Četrtek, 19. 5.: 13.45 Informacije — Zena, družina, dom.

Petek, 20. 5.: 13.45 Informacije — Portreti slovenskih prosvetnih društev na Koroškem: SPD „Svoboda“ Loga vas.

RADIO LJUBJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 7.00, 8.00, 9.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.45 Informativna oddaja, 5.30 Danes za vas, 6.00 Jutranja kronika, 7.25 Pregled sporeda, 10.00 Danes dopoldne, 10.15 Pri vas doma, 12.30 Kmetijski nasveti, 13.15 Obvestila in zabavna glasba, 13.30 Priporočajo vam, 15.00 Dagodki in odmevi, 15.30 Glasbeni intermezzo, 16.00 Vsak dan za vas, 19.00 Lahko noč otroci, 19.10 Obvestila, 19.30 Radijski dnevnik, 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 14. 5.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Čez travnike zelene — 12.10 Slovenske partizanske in ljudske pesmi — 12.40 S pevci in pihalnim ansamblom Francija Puharja — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Zabavni orkester RTV Ljubljana — 15.40 Poje sopranistka Mirka Klarič — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Filmska glasba — 17.45 Jezi-kovni pogovori — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Ansambel Borisa Kovačiča — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Euro-discparade — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 15. 5.: 6.00 Dobro jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.54 Melodije za najmlajše — 9.05 Srečanja v studiu 14 — 10.05 še pomnite, tovariši! — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z novimi ansambli domačih napevov — 14.05 Po domače — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Ansambel Jožeta Privška — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Operni koncert — 17.30 Radijska igra — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Plesna glasba — 22.40 Zabavni zvoki iz studia Zagreb — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 16. 5.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.20 Cicibanov svet — 9.45 Instrumentalni trio Silva Štingla — 12.10 Divertimento in suita — 12.40 Koncert pihalnih orkestrrov — 14.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.40 Poje moški zbor „Zarja“ iz Trbovelj — 17.05 Operni koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Ansambel Maska Kuma — 20.00 Simfonični koncert orkestra RTV Ljubljana — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Zabavni zvoki iz studia Beograd — 23.40 Lahko noč z zabavnim orkestrom RTV Ljubljana.

Torek, 17. 5.: 8.05 Opera matineja — 9.05 Od nortrajskih gozdov do tržaškega morja — 9.35 Ansambel

Gesucht wird in fortschrittlich eingerichteten Betrieb **Ofenbauer-Fliesenleger** sowie **Fliesenleger**. Gute Entlohnung sowie Sozialleistungen. Robert Stutz, Ofenbau und Plattenbeläge, CH 6210 Sursee/Luzern (Schweiz).

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

1. PROGRAM

Sobota, 14. 5.: 14.55 Lahkoatletsko evropsko prvenstvo — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrad — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 šport — 20.15 D'Artagnan — 21.25 šport — 21.55 Čas v sliki — 22.10 V senci dvoma, kriminalni film.

Nedelja, 15. 5.: 9.40 Lahkoatletsko evropsko prvenstvo — 13.45 Jazz-gala — 14.30 Za otroke — 14.40 Kontakt — 15.00 Za družino — 16.00 Lahkoatletsko evropsko prvenstvo — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 šport — 20.15 Dan golobov — 21.40 Pariz aktualno — 22.25 Čas v sliki — 22.40 Hokejsko svetovno prvenstvo: švedska - češkoslovaška.

Ponedeljek, 16. 5.: 18.00 Znanje aktualno — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Družina Feuerstein — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 FBI: Atentat na velikana — 21.00 Teleshport — 22.00 Čas v sliki.

Torek, 17. 5.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dogodivščine Chevaliera de Reccija — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Avstrijsko stoletje — 21.15 Satirična oddaja — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Hokejsko svet. prvenstvo: švedska - Finska.

Sreda, 18. 5.: 10.00 Knjiga — most do človeka — 10.30 Instrumentni tehnike — 11.00 Sissi — 12.45 Teleshport — 16.30 Za otroke — 17.10 Kdo rokodelci z nami — 17.35 Lassie, zgodba psa — 18.00 Francoščina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Obzorja — 21.15 Hokejsko svetovno prvenstvo: češkoslovaška - Sovjetska zveza — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Mednarodni nogomet.

Četrtek, 19. 5.: 10.00 Kaj morem postati — 10.30 Zvok iz človeške roke — 11.00 Ameriška literatura — 11.30 Transistorji — 12.00 Franc II. in njegova doba — 18.00 Italijanščina — 18.25 športni mozaik — 18.50 Polcija kliče — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Elvira Madigan, problemski film — 21.40 Humanizem v atomski dobi, poročilo o delu UNESCO — 22.10 Čas v sliki.

Petek, 20. 5.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Na obisku pri Clemensu Holzmeisterju — 11.00 Elvira Madigan — 18.00 Novo iz kmetijstva — 18.25 Podoba Avstrije — 18.40 Oddaja kmetijske zbornice — 18.50 Zračni skoki — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Maksimilijan Mehiški — 21.45 časovna dogajanje — 22.45 Čas v sliki — 23.00 Hokejsko svetovno prvenstvo: Sovjetska zveza - švedska.

2. PROGRAM

Sobota, 14. 5.: 18.00 Otroci odkrivajo kemijo — 18.30 ORF-report — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Določeni dan, družbeno-kritičen film iz naših dni — 21.45 Kultura aktualno — 22.05 Teleshport.

Nedelja, 15. 5.: 18.30 Skandinavija — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Forumski razgovor — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Sissi, mlada cesarica — 22.05 Teleshport.

Torek, 17. 5.: 18.30 Franc II. in njegova doba — 19.00 Uvod v eksperimentalno fiziko — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Mačji jeziki, veseloigra — 22.15 Teleshport.

Sreda, 18. 5.: 18.30 Ameriška literatura — 19.00 Intervju z zgodovino — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Bronco:

Zanesljiv tapetnik

dobi takojšnje zaposlitev ob dobri plači.

FIRMA JOSEF ROBAS
Humboldtstraße 2
9020 KLAGENFURT

Majmira Sepeta — 9.45 Slovenske narodne iz Prekmurja — 12.10 Pihalne godbe — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Glasbena udeleževanje mladih — 14.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Iz Gluckove opere „Orfej in Evridika“ — 17.05 Beethovnova dela v izvedbi domačih umetnikov — 18.15 V terek nasvidenje — 18.45 Pata sodobne medicine — 19.15 Ansambel Fantje treh dolin — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Jean Cocteau: „Oj dip in sflinga“, radijska igra — 21.20 Lahka glasba — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.05 Pesmi praškega ljudstva — 23.15 Zabavni zvoki iz studia Zagreb — 23.40 Ljubljanski jazz ansambel.

Sreda, 18. 5.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Ansambel Altiya Sossa — 12.10 Iz opere „Matija Gubec“ — 12.40 Slovenske narodne igrajo in pojo narodno-zabavni ansambli — 14.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 14.35 Voščila — 15.40 Odskočna deska — 17.05 Mladina sebi in vam — 18.15 Rad imam glasbo — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Ti in opera — 22.15 Mednarodni poljski festival jazz — 23.15 Zabavni zvoki iz studia Beograd — 23.40 Plesna glasba.

Četrtek, 19. 5.: 8.04 Glasbena matineja — 9.05 Antarktika: Pod večnim ledom — 9.35 Operatne melodije — 12.10 Pianist Claudio Arrau izvaja Webrova dela — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Pesem iz mladih grl — 14.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mehurčki — 15.40 Koncert Komornega zbora RTV Ljubljana — 17.05 Glasbena popoldne — 18.15 Morda vam bo všeč — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 19.15 Ansambel Jožeta Kampeča — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Vablmo vas na bralno vajo — 22.15 Dela sodobnih jugoslovanskih avtorjev izvaja Simfonični orkester RTV Ljubljana — 23.00 V gosteh pri tujih radijskih postajah — 23.30 Za lahko noč igra pianist Borut Lesjak.

Petek, 20. 5.: 8.04 Opera matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.45 Narodni ansambel iz Beograda — 12.10 Škerjančeve skladbe v pomladni ubranosti — 12.40 Poje vokalni oktet „Gallus“ — 14.05 Po željah mladih poslušalcev — 14.35 Voščila — 15.30 Napatki za tufiste — 15.40 Simfonični plesni na domačem koncertnem odru — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Rad imam glasbo — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Ansambel Pavla Kosca — 20.00 Koncert komornega zbora iz Pamplone v Španiji — 20.30 Top-pops 13 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz klub.

TELEVIZIJA

Mrtvo mesto — 21.15 Halo postrešček, zabavni film — 22.55 Teleshport.

Petek, 20. 5.: 18.30 Instrumentni tehnike — 19.00 Marcel Duchateau, dokumentacija — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.10 Vzgoja kratko in aktualno — 20.15 Otroci roko v roki, problemski film — 21.50 Teleshport.

JUGOSLAVIJA

Sobota, 14. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 11.30 Za prosvetne delavce — 17.40 Obzornik — 17.45 Košarka — 19.20 Šport skozi čas — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zlati jelen v Brašovu — 21.35 Rezervirano za smeh — 21.50 Destry — 22.40 Kažipot — 23.00 Poročila.

Nedelja, 15. 5.: 9.00 Madžarski pregled — 9.30 Narodna glasba — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mozaik — 10.50 Otroška matineja — 12.20 Kažipot — 12.40 Evropsko atletsko prvenstvo v dvoranah — 17.55 Risanka — 18.10 Zosija, sovjetski film — 19.30 Svetovno hokejsko prvenstvo: švedska - češkoslovaška — 20.10 Dnevnik — 20.50 Videofon — 21.45 Naše malo mesto — 22.45 športni pregled — 23.20 Dnevnik.

Ponedeljek, 16. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Čarovnik iz Ozza — 18.05 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Po sledah napredka — 19.00 Mozaik — 19.05 Naš šlager sezone — 20.00 Dnevnik — 20.35 Pijanec, drama — 22.15 Pariški mozaik — 22.50 Poročila.

Torek, 17. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 15.55 Vrlec — 17.20 Veselje v glasbi — 18.15 Obzornik — 18.30 Srečanje v studiu 14 — 19.00 Mozaik — 19.05 Sodobna vzgoja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zepar, francoski film — 22.45 Poročila.

Sreda, 18. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 17.15 Madžarski pregled — 17.50 Oddaja za otroke — 18.30 Obzornik — 18.35 Oddaja za italijansko manjšino — 19.00 Mozaik — 19.05 Variete — 19.20 Moj otrok je drugačen — 20.00 Dnevnik — 20.25 Svetovno hokejsko prvenstvo: češkoslovaška - Sovjetska zveza — 21.45 Monitor — 22.35 Poročila — 22.40 Nogomet.

Četrtek, 19. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 15.00 Kolesarska dirka — 16.45 Madžarski pregled — 17.35 Veseli tobogan — 18.15 Obzornik — 18.30 Zgodbe s popolovanj — 19.00 Mozaik — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Vse življenje v letu dni — 20.00 Dnevnik — 20.35 Preudarne poroke — 22.05 Kulturne diagonale — 22.40 Poročila — 22.45 Košarka.

Petek, 20. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 David Copperfield — 18.15 Obzornik — 18.30 Glasba za staro in mlado — 19.00 Mozaik — 19.05 V središču pozornosti — 20.00 Dnevnik — 20.35 Divji vater, ameriški film — 22.25 Maio jaz, malo ti — 23.40 Poročila.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

SVETOVNO PRVENSTVO V UMETNOSTNEM DRSANJU

Minulo nedeljo se je v Ljubljani končalo letošnje svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju, ki je privabilo mnoge tisoče navdušenih gledalcev. Kakor že v zadnjih letih, so bili tudi na tem prvenstvu najbolj uspešni tekmovalci iz Sovjetske zveze, ki so osvojili kar dve zlati in eno srebrno medaljo. Prvo mesto v skupini tekmovalnih dvojic sta osvojila Irina Rodnina in Aleksej Ulanov, med plesnimi pari pa Ljudmila Pahomova in Aleksander Gorškov. Da tudi Američani sodijo med najboljše umetnike na ledu, priča dejstvo, da so si priborili po eno zlato, srebrno in bronasto medaljo. Po odhodu najboljših avstrijskih tekmovalcev — Heitzejeve ter Danzerja in Schwarza — je bilo jasno, da Avstrija vsaj za nekaj časa ne bo več stala med najboljšimi državami. Toda Trixi Schuba je tudi v Ljubljani pokazala svoje znanje, ko je z odličnim drugim mestom ponovila uspehe s prejšnjega evropskega in svetovnega prvenstva. Nemka Gabriele Seyfert pa je tudi tokrat dokazala, da zasluženosti nosi naslov svetovne prvakinje.

Prireditve v dvorani Tivoli je potekala brezhibno, kar je zasluga odlične priprave in organizacije. S tem je Ljubljana znova pokazala, da je sposobna uspešno izvesti tudi tako zahtevne prireditve.

PLANIŠKI REKORD NEDOTAKNIJEN

Neprijetni dogodki so spremljali letošnjo 9. mednarodno prireditvev smučarskih poletov na skalalnici velikanki v Oberstdorfu. Predvsem vreme ni bilo na strani tekmovalcev in so bili prireditelji prisiljeni, da so tekmo predčasno prekinili, ko sta Jugoslovani Vinko Bogataj in Nemeč Horst Queck v nedeljo že pri poskusnih skokih nevarno padla in težko poškodovana obležala v snegu. Po hudih padcih se je seveda pojavilo vprašanje, ali je bilo krivo samo vreme, ali pa gre vsaj del krivde tudi na račun slabo pripravljene skalalnice. Vsekakor je merilo smučarskih poletov tudi po letošnjem Oberstdorfu še vedno svetovni rekord 165 metrov, ki je bil dosežen lani na veliki skalalnici v Planici. V Oberstdorfu se je tej dolžini najbolj približal le Čeh Kodejka, ki pa svojega skoka 161 metrov ni mogel izvesti do konca; pristisk v radiju skalalnice je bil prevelik. Najdaljši kvalificirani skok — namreč 150 m — je dosegel Nemeč Schmidt.

V nedeljo je bilo tekmovanje zaradi prej omenjenih padcev prekinjeno že po poskusnih poletih in so za končno oceno veljali rezultati sobote. Na podlagi teh rezultatov sta zmagala Čeha Matouš in Hoehnl, medtem ko se je na tretje mesto uvrstil Avstrijec Bachler, nekdanji nosilec svetovnega rekorda.

SMUČARSKO PRVENSTVO ÖDK

Športno društvo pri Avstrijski družbi dravskih elektrarn (ÖDK) je v nedeljo priredilo svoje letošnje smučarsko prvenstvo na Reißecku. Tekme se je udeležilo skupno 99 udeležencev iz elektrarn Žvabek, Kazaze, Bistrica-Bilčovs, St. Andraž, Voitsberg in Zeltweg ter iz upravne centrale v Celovcu; pridružilo pa se jim je še 9 udeležencev elektrogospodarskih podjetij iz Slovenije, tako da je prireditve imela mednarodni značaj.

Proga za veleslalom je imela dolžino 1200 metrov, višinska razlika pa je znašala 300 metrov; vodja smučarske šole je Mallnitz Hans Kofler je na tej progi razvrstil 29 vrat. Naslov smučarskega prvaka ÖDK si je osvojil Johann Roskopf iz elektrarne Kazaze, ki je